Published on *Books on Islam and Muslims | Al-Islam.org* (https://www.al-islam.org)

Talaka

Talaka I

Hakuna zama kama hizi za kwetu ambapo uzingativu umefanywa sana kwenye hatari ya kusambaratika kwa familia na madhara yake. Na tena, hakuna zama kama hizi za kwetu ambapo mtu amekabiliana na hatari halisi ya kusambaratika huko.

Kuongezeka Kwa Talaka Katika Maisha Ya Kisasa.

Huko nyuma uzingativu sana haukuwekwa katika tatizo la talaka, sababu zake na madhara yake pamoja na mbinu za kulizuia vilikuwa havijadiliwi sana na bado idadi ya talaka ilikuwa ndogo sana. Hakuna shaka kuwa ongezeko la talaka hivi sasa ikilinganishwa na zamani linatokana na kuongezeka kwa sababu za talaka. Maisha ya kijamii yamebadilika mno kiasi cha kuwa sasa kuna uwezekano mkubwa zaidi wa kuvurugika kwa familia, na hii ndio sababu jitihada za wasomi na watu wanaoshughulikia masuala ya kijamii zimeshindwa kuzaa matunda. Inasikitisha kuwa kizazi kijacho kinakubaliwa na hatari zaidi.

Gazeti la Kimarekani, '*Newsweek*' katika makala inayovutia yenye kichwa cha habari *'Divorce in America'* (Talaka katika Marekani) linaandika kuwa ukiwa Marekani ni rahisi zaidi kupata talaka kuliko kupata taksii.

'Newsweek' linaandika zaidi kuwa methali mbili kuhusu talaka zinajulikana zaidi miongoni mwa Wamarekani kuliko methali nyingine zozote zile. Mojawapo ni kuwa 'Usuluhishi mgumu kabisa kati ya mume na mke ni bora kuliko talaka.' Methali hii ina umri wa miaka 400 na zaidi.

Ya pili ambayo imebeba ujumbe ulio kinyume na hii methali ya kwanza imepata umaarufu katika nusu ya pili ya karne ya 20. Inasema kuwa 'penzi la pili ni tamu zaidi kuliko la kwanza."

Makala inaonyesha kuwa methali ya pili ndiyo inayofanya kazi zaidi nchini Marekani. Jinamizi la talaka linajivutia kwake, sio kwa ndoa mpya tu, bali hata za mama zao na za wanandoa waliooana zamani huko. Tangu wakati wa Vita vya pili vya Dunia na kuendelea, kwa wastani idadi ya talaka kwa mwaka si chini ya laki nne (400,000). Katika hizo ndoa zilizovunjika, 40% zilikuwa zimeweza kudumu kwa miaka kumi na zaidi na 13% ndizo zilikuwa zimeweza kudumu kwa zaidi ya miaka 20. Wastani wa umri wa talaka (umri wa wanawake wanaotalikiwa) wa wanawake milioni mbili ilikuwa ni miaka 45, 62% ya hao walikuwa na watoto wenye umri wa chini ya miaka 18 wakati ndoa ilipokuwa inavunjika. Wanawake hawa, kwa kusema kweli, wanaunda kizazi maalum.

Ingawa mwanamke wa Kimarekani hujisikia huru kabisa baada ya talaka, lakini bado hao waliotalikiwa, wawe vijana au wa umri wa kati, huwa hawana furaha. Kutokuwa kwao na furaha kunaweza kupimwa kutokana na ongezeko la idadi ya wanawake wanaowaita madaktari wa akili au ambao ni walevi wa kupindukia.

Katika kila wanawake wanne, mmoja ni mlevi. Idadi ya wanawake waliotalikiwa wanaojinyonga ni kubwa mara tatu kuliko ya wale wenye waume. Kwa kifupi ni kuwa mara tu mwanamke anapoibuka mshindi katika mahakama ya talaka hugundua kuwa maisha baada ya talaka sio kitanda cha maua ya waridi. Ni vigumu ulimwengu kuwa na maoni mazuri juu ya mwanamke anayeivunja ndoa yake, nyumba thabiti kabisa ya mahusiano ya mwanadamu. Jamii inaweza kumheshimu mwanamke huyo na pengine kumuonea wivu, lakini haiwezi kumuona kuwa ni mtu aliyeingia katika maisha ya mtu na kumletea furaha (mumewe).

Katika makala hii ya gazeti la *Newsweek* suali limeibuka kuwa ongezeko hili la talaka linalozidi kukua linatokana na mwenendo usio kubaliana kati ya mume na mke, au sababu nyingine. Mwandishi wa makala hii amesema kuwa hata kama tofauti za tabia na kutopatana zitakubaliwa kuwa sababu ya kutengana kwa wanandoa waliooana hivi punde, nini tunaweza kusema juu ya talaka za wanandoa walioishi ndani ya ndoa kwa muda mrefu? Tukizingatia msaada wa kisheria unaotolewa na sheria ya Marekani kuhusiana na talaka, tunaweza kusema kuwa kutofautiana kwa mihemko na tabia sio sababu ya kutengana kwa wanandoa walioishi kwa miaka kumi au zaidi.

Katika zama za vidonge vya kuzuia mimba, mapinduzi ya ngono (ufuska) na kuboreka kwa hadhi yao ya kisheria, wanawake wengi wametokea kuamini kuwa furaha na raha ni bora kuliko uimara wa maisha ya ndoa. Mara nyingi unaweza kuona kuwa mume na mke wanaishi pamoja kwa miaka, wana watoto, kila mmoja anashiriki furaha na huzuni ya mwenzake lakini ghafla mke anaomba talaka bila ya kuwepo mabadiliko yoyote ya kimali au hadhi na makubaliano ya mume. Sababu ni kuwa, mpaka jana, mwanamke alikuwa tayari kuvumilia uchoshi wa maisha, lakini hayuko tayari kufanya hivyo leo.

Ongezeko la kesi za talaka haliko Marekani peke yake. Sehemu yoyote ambayo utamaduni wa Kimagharibi umejipenyeza kwa kiasi fulani, kiwango cha talaka kiko juu. Hata katika nchi za Mashariki, talaka imekuwa ni jambo la kawaida zaidi katika miji mikubwa ya kisasa kuliko katika miji midogo na vijiji.

Mazingira Yanayochangia Talaka Nchini Marekani.

Tayari tumeshalinukuu gazeti la Newsweek likisema kuwa mwanamke wa kimarekani hujali zaidi starehe na burudani kuliko uthabiti na uimara wa maisha ya familia. Sasa hebu tupige hatua moja mbele ili tuone kwanini amechukua mwelekeo huo. Hapana shaka kwamba tabia hii sio ya asili wala ya kuzaliwa nayo. Imetokana na sababu fulani za kijamii. Ni mazingira ya Marekani yaliyosababisha akili hii ya mwanamke wa Kimarekani. Baadhi ya watu wa Magharibi wanafanya jitihada kubwa kumsukumia mwanamke wa Mashariki katika mwenendo wanaoufuata wanawake wa Kimarekani. Kama wakifanikiwa majaaliwa ya mwanamke wa Mashariki na familia ya Mashariki hayatakuwa na tofauti na yale ya mwanamke wa kimarekani na familia ya Kimarekani.

Gazeti maarufu la Ufaranza litolewalo kila siku linaandika kuwa katika migahawa zaidi ya 200 na nyumba za kulala wageni katika jimbo la Califonia, wafanyakazi (wahudumu) wa kike wanavaa nguo za nusu uchi. Nguo hizo ambazo ni za kuogelea zinatambuliwa kuwa ndio sare za kazini katika miji ya SanFransisco na Los Angeles.

Katika jiji la New York kuna kumbi nyingi za sinema zinazoonyesha filamu za ngono tu, na picha za uchi za wanawake zinaweza kuonekana zikionyeshwa mbele ya milango ya kuingilia kumbini. Majina ya filamu za ngono ni ya aina hii; “Wanaume wanaobadilishana wake zao’, ‘Wasichana wasio na maadili,’ ‘Magauni ambayo hayafichi chochote.’ Maktaba kuna vitabu vichache sana vya hadithi za kubuni (*fiction books*) ambavyo katika majalada yake hakuna picha za wanawake walio uchi.

Majina ya vitabu kama vile ‘Tabia ya ngono ya wanaume wa kimarekani,’ ‘Tabia ya ngono ya wanaume wa Kimagharibi,’ Tabia ya ngono ya vijana walio chini ya miaka 20,’ ‘Mbinu mpya za ngono zilizotokana na habari mpya kabisa,” vimekuwa maarufu na vingi mno. Mwandishi wa makala katika gazeti hili la Kifaransa anauliza kwa mshangao na wasiwasi; “Marekani unakwenda wapi?’

Katika mazingira kama haya ikiwa mwanamke wa Kimarekani amepoteza mizania yake na anajali burudani na raha zaidi kuliko uaminifu kwa mume wake na familia, hawezi kulaumiwa. Ni mazingira ya kijamii ambayo yameharibu kila mzizi wa mfumo wa utakatifu wa familia.

Inashangaza kuwa viongozi wa zama zetu wanazipa nguvu na msukumo zaidi sababu zinazosababisha talaka na kusambaratika kwa maisha ya familia na kwa upande mwingine wanapiga mayowe na kelele kuwa kiwango cha talaka kimekuwa kikubwa mno. Hii ni sawa na kumwambia mtu afagie bohari na kuomba asichafue nguo zake.

Nadharia Tano.

Hebu tuangalie, iwapo kimsingi talaka ni nzuri au mbaya. Swali ni je ni jambo zuri kuuacha wazi mlango wa talaka, hata katika hatari ya kusambaratika kwa maisha ya familia? Ikiwa ni jambo zuri basi hakuna tatizo hata kama kiwango cha talaka kitakuwa kikubwa. Na ikiwa sio jambo zuri, je talaka ipigwe

marufuku kabisa na ndoa ifanywe kuwa ya milele? Wazo la tatu ni kuwa talaka isipigwe marufuku kisheria, kwani katika baadhi ya hali haiepukiki, lakini wakati huo huo jamii ichukue kila hatua inayowezekana kuondosha sababu za mikwaruzano na kutengana kwa mume na mke na hivyo kuwanusuru watoto kukosa familia. Ni dhahiri kuwa sheria peke yake haiwezi kufanya chochote ikiwa jamii yenyewe inazipalilia sababu zinazosababisha talaka.

Ikiwa talaka haifai kupigwa marufuku kabisa, je iruhusiwe katika muundo gani? Je ni nani awe na mamlaka ya kutoa talaka? Mwanaume peke yake, mwanamke peke yake au wote? Na wazo la mwisho ni kuwa je mwanaume na mwanamke wote wafuate taratibu zinazofanana katiksa kutoa au kuomba talaka au kila jinsia iwe na utaratibu wake?

Yote kwa yote, hizi ni nadharia tano zinazohusiana na Talaka:

Talaka inayotolewa bila kikwazo chochote cha kisheria au kimaadili. Hawa ni wale wanaoitazama ndoa kwa mtazamo wa kupata raha tu, ambao hawaipi utakatifu wowote, na ambao hawajali thamani ya kijamii ya familia. Wanafikiri kuwa mara tu baada ya ndoa kuvunjika na ndoa mpya kuchukua nafasi ya ndoa ya zamani (iliyovunjilka) wanaume na wanawake walioachana hupata furaha zaidi. Yule anayesema kuwa penzi la pili ni tamu kuliko penzi la kwanza ndiye huiunga mkono nadharia hii. Katika nadharia hii, sio tu kwamba thamani ya kijamii ya kifamilia imesahauliwa lakini pia furaha na kuridhishana kunakosababishwa na ndoa kumepuuzwa pia. Hivyo nadharia hii ni ya kipuuzi na ya kitoto kabisa.

Ndoa ni taasisi takatifu. Ni muungano wa mioyo na roho, taasisi ambayo lazima itunzwe kwa usalama na isiharibiwe. Neno talaka linapaswa kuondolewa kutoka katika kamusi ya jamii ya wanaadamu. Mwanaume na mwanamke wanaooana lazima wajue kuwa hakuna kitakachowatenganisha zaidi ya kifo.

Hii ndio nadharia ambayo imekuwa ikitetewa na Kanisa Katoliki kwa karne nyingi na bado inatetewa.

Wanaoiunga mkono nadharia hii wanazidi kupungua dunaini. Hivi sasa ni Italia na Hispania tu wanoifuata. Ni mara nyingi tu tunasikia kwamba, hata Italia, wanaume na wanawake wanaipinga sheria hii na jitihada zinafanyika ili sheria ya talaka itambuliwe rasmi. Watu wengi hawako tayari kuendelea kutaabika na michosho ya ndoa zao zisizo na mafanikio.

Miaka kadhaa huko nyuma, gazeti la *'The Daily Express'* lilichapisha makala yenye kichwa cha habari, 'Ndoa Italia ina maana kifungo kwa mwanamke.' Makala hii ilisema kuwa, hivi sasa kutokana na kutokuwepo kwa talaka, watu wa Italia wanajiingiza katika mahusiano ya haramu (zinaa). Zaidi ya Waitalia milioni tano walikuwa wakiamini kuwa maisha yao yamejaa madhambi.

Gazeti la Italia litolewalo kila siku liliandika kuwa kuzuia talaka kumesababisha tatizo kubwa sana kwa Waitalia. Wengi wao walilazimika kuukana uraia wa Italia kwa sababu hiyo. Taasisi fulani ya Italia ilipoitisha kura ya maoni, 97% ya wanawake wa Italia walijibu 'hapana' kwa swali lililoulizwa kuwa iwapo talaka ilikuwa ni jambo linalochukiza katika kanuni za dini.

Bado kanisa linashikilia msimamo wake na kuendelea kutoa hoja kuutetea (msimamo huo).

Hapana shaka yeyote kuwa ndoa ni taasisi takatifu na inatakiwa idumu. Lakini inaweza tu kudumu iwapo wanandoa wote wawili wanashirikiana. Kuna hali ambapo maelewano kati ya mke na mume huwa hayawezekani. Katika hali kama hizi nguvu za sheria haziwezi kuwapatanisha na kuwaunganisha kwa jina la muungano wa ndoa. Nadharia ya kanisa imeshindwa kabisa kufanya kazi. Sio ajabu muda si mrefu kanisa lenyewe likabadilisha msimamo wake. Hivyo hatuhitaji kuijadili nadharia hii zaidi.

Ndoa inaweza kuvunjwa na mwanaume sio mwanamke. Katika ulimwengu wa zamani watu wengi walikuwa na mtazamo huu, lakini sasa hatudhani kuwa una wafuasi. Hivyo hatuhitaji kuijadili pia.

Ndoa ni taasisi takatifu na mfumo wa kifamilia unaheshimika, lakini mlango wa kutoa talaka kwa masharti fulani, uwe wazi kwa wanandoa wote na taratibu za kuvunja ndoa zinapaswa zifanane kwa jinsia zote mbili. Watetezi wa kufanana kwa haki za familia ambao kwa makosa walikuita usawa wa haki kati ya mwanaume na mwanamke, wanaiunga mkono nadharia hii. Kwa mujibu wa watu hawa, masharti yanayofanana, mipaka inayofanana na vikwazo vinavyofanana vinapaswa vitumike kwa wote wawili, mwanamke na mwanaume wakati wa kuvunja ndoa. Wanapinga suluhishi jingine ambalo ni la kidhalimu na linalobagua.

Hapana shaka ndoa ni taasisi takatifu, mfumo wa familia unaheshimika, talaka ni jambo linalochukuza na ni jukumu la jamii kuondoa visababisho vyote vya talaka, lakini bado talaka haiwezi kuzuiwa moja kwa moja na kwamba mamlaka ya kutoa au kuomba talaka yapo kwa wote wawili, mwanamke na mwanaume. Hata hivyo utaratibu wa kufuatwa katika uvunjaji wa ndoa uwe tofauti kati ya jinsia hizi mbili. Talaka ni moja ya haki zisizofanana (lakini zinazolingana) kati ya mwanaume na mwanamke.

Hii ndio nadharia inayowakilisha maoni ya Uislamu na nchi za Waislamu zinaifuata.

Talaka II

Katika zama zetu, talaka imekuwa tatizo la dunia kwani wote wanalinung'unikia na kulilalamikia. Wale ambao sheria zao zinazuia talaka kabisa wanalalamikia kutokuwepo kwa njia ya kuepuka ndoa zisizo na mafanikio. Halikadhalika wale walioruhusu talaka, wanaume na wanawake, wanalalamikia ongezeko la talaka na kuyumba kwa maisha ya familia na madhara yake. Wale waliotoa haki ya kutoa talaka kwa wanaume peke yao, wanaeleza kutoridhishwa kwao na mambo mawili.

Kwanza baadhi ya watu wa ovyo, baada ya miaka ya maisha ya ndoa, ghafla huwataliki wake zao wa zamani ambao wameishi nao katika kipindi bora kabisa cha ujana wao (hao wanawake) kwa sababu tu sasa wanatamani kuwa na mke mpya.

Pili baadhi ya watu wakorofi wanakataa kuwataliki wake zao, na ilhali hakuna uwezekano wowote wa kufikia maelewano na kuendelea na maisha ya ndoa pamoja.

Mara nyingi hutokea kuwa, kwa sababu mbali mbali tofauti kati ya mume na mke hufikia hatua ambayo hakuna uwezekano wowote wa usuluhishi, na kiuhalisia wanatengana. Katika hali hiyo, njia pekee ya maana ni kuvunja uhusiano wao kisheria, uhusiano ambao kiuhalisia tayari umeshavunjika na kumruhusu kila mmoja wao kutafuta mwenzi mpya maishani. Lakini baadhi ya wanaume ili kuwatesa wake zao na kuwanyima haki ya kufurahia unyumba, hukataa kuwataliki wake zao. Wanamuacha mwanamke, kwa mujibu wa Qur'ani, katika hali ya kuning'inia (talaka ya kuangika). Watu hawa wako mbali kabisa na mafundisho ya Uislamu, ingawa wanatumia mamlaka ya sheria ya Kiislamu kwa tabia yao isiyofaa. Mwenendo wao huwapa maoni wale wasiojua Uislamu vyema kuwa hivi ndivyo Uislamu unavyotaka talaka iwe.

Wakosoaji wanauliza kwa kejeli kuwa iwapo ni kweli kwamba Uislamu umeruhusu wanaume kuwatesa wake zao kadri wapendavyo wakati fulani wanawapa talaka na wakati fulani wanaibatilisha na bado wakati huo huo wanajiridhisha mioyoni mwao kuwa wametumia haki yao halali na ya kisheria.

Wakosoaji wanasema kuwa kitendo hiki ni mfano mzuri wa dhuluma na ukatili. Wanauliza: "Kama ni kweli, kama Waislamu wanavyodai kuwa sheria za Kiislamu zimeundwa kwa kuzingatia msingi wa haki na uongofu, je ni hatua gani ambazo Uislamu umechukua kuzuia aina hii ya dhulma?"

Juu ya ukatili na dhulma ya matendo hayo, hakuna shaka yeyote kuwa ni matendo yasiyofaa. Uislamu, kama tutakavyoonyesha hapa, umezingatia hali hii na una njia za kukabiliana na tatizo hili. Swali muhimu ni: ipi njia bora ya kuzuia dhulma na ukatili huu? Je vitendo vya dhulma vinatokana na ubovu wa sheria ya talaka? Au sababu zake zitafutwe sehemu nyingine? Je matendo haya yanaweza kukomeshwa kwa kurekebisha sheria au hatua nyinginezo zinapaswa kuchukuliwa?

Uislamu una njia zake za kutatua matatizo ya kijamii. Baadhi wanafikiri kuwa yanaweza kutatuliwa kwa imma kuunda sheria mpya au kurekebisha zilizopo. Lakini Uislamu unaelewa kuwa sheria ina mipaka yake. Inaweza kufaa tu katika mahusiano makavu ya kimikataba. Lakini katika mahusiano ya hisia za moyo (kama mapenzi), sheria peke yake haiwezi kufanya mambo mengi, na lazima tuangalie hatua nyingine pia.

Kama tutakavyoonyesha baadaye Uislamu unaitumia vyema nguvu ya sheria pale tu ambapo kweli sheria inaweza kufanya kazi. Haujashindwa katika hili.

Talaka Za Aibu/Za Kuumbua.

Kwanza tuliangalie tatizo la talaka za kuumbua na kuaibisha katika zama hizi.

Kimsingi, Uislamu unapinga kabisa talaka. Unataka talaka isiwepo. Umeiruhusu talaka kama njia ya mwisho ambapo kutengana hakuepukiki. Wale wanaoowa wake wapya kila mara na kuwaacha wa

zamani, Uislamu unawakana na umewaita kuwa ni maadui wa Mwenyezi Mungu.

Kitabu maarufu cha hadithi, *alKafi*, kinasimulia kisa kifuatacho;
Mtukufu Mtume alimuuliza mtu mmoja; “Umemfanya nini mke wako?” Akasema “Nimemtaliki,’ Mtume akamuuliza; “Je ulimuona anafanya jambo lolote baya?” “hapana sikuona.” Mwanaume yule alioa tena. Mtume akamuliza, ‘Je umeoa mke mwingine?” “Ndio”

Baada ya muda fulani Mtume akamuuliza tena, “Umemfanya nini mke wako?” Nimemtaliki” Je amefanya kosa lolote?” “Hapana” Mtu yule alioa mara ya tatu. Mtume akamuliza tena kama alikuwa ameoa mke mpya. Akajibu ndio, Baada ya muda fulani Mtume akamuuliza tena, “Umemfanya nini mke wako?”

“Nimemtaliki” “Je amefanya kosa lolote?” “Hapana”.

Mtume akasema kuwa Mwenyezi Mungu hampendi na anamchukia mtu ambaye hubadilisha wake kila mara, na wanawake wanaobadilisha waume kila mara. Watu hao ni maadui wa Mwenyezi Mungu.

Iliripotiwa kwa Mtume kuwa Abu Ayub Ansari alikuwa ameamua kumtaliki mke wake. Mtume alikuwa akimjua mwanamke huyo vizuri. Alijua pia kuwa uamuzi wa Abu Ayub haukuwa na sababu za maana.

Mtume akasema, “Kumtaliki Umme Ayub (mke wa Abu Ayub) ni dhambi kubwa.”

Mtume alisema kuwa Jibril alimuusia mno juu ya kuwatendea wema wanawake mpaka akahisi kuwa hairuhusiwi kumtaliki mwanamke isipokuwa kama amezini.

Imam Ja’far Sadiq (a.s) amesema kuwa Mtukufu Mtume (s.a.w.w) amesema; “Hakuna kitu kinachopendeza kwa Mwenyezi Mungu kama nyumba ambayo ndani yake ndoa inafungwa na hakuna jambo linalochukiza mbele ya Allah kama nyumba ambayo ndani yake talaka inatolewa.”

Imam Ja’afar Sadiq (a.s) pia amesema kuwa neno ‘Talaka’ limetajwa tena na tena katika Qur’ani na maelezo yake ya kina yametolewa kwa sababu Allah anachukia kutengana kwa wanandoa.

AlTabarisi katika kitabu chake “*Makarim alAkhlaq*” amemnukuu Mtume akisema: “Oeni lakini msitoe talaka kwani talaka huitikisa Arshi ya Mwenyezi Mungu”.

Hadithi kama hizi pia zimo katika vitabu vya Kisunni. Abu Daud katika kitabu chake, *Sunan* amesimulia kwamba Mtume amesema: “Mwenyezi Mungu hajaruhusu jambo lolote lenye kuchukiza kama talaka.” Kwa maneno mengine, ingawa Allah ameruhusu talaka, bado talaka ndilo jambo analolichukia mno.

Viongozi wakubwa wa kidini (Maimamu) walikuwa wakijiepusha mno kutoa talaka kwa kadri inavyowezekana. Katika maisha yao matukio ya talaka yalikuwa na sababu za msingi sana. Kwa mfano, Imam Baqir (a.s) alimuona mwanamke. Alikuwa akimpenda sana mke huyo, lakini wakati fulani aligundua kuwa mwanamke huyu alikuwa na chuki na uadui mkubwa dhidi ya Imam Ali ibn Abi Talib. Ilimbidi amtaliki.

Alipoulizwa kwa nini alimtaliki na ilhali alikuwa akimpenda sana, Imam alisema kuwa hakutaka kuishi na kaa la moto wa Jahanamu pembeni yake.

Uvumi Usio Na Msingi.

Inafaa kuelezea hapa uvumi usio na msingi uliotungwa na makhalifa wa ukoo wa Abbas. Uvumi huu ulienea mno kiasi cha kuweza kurekodiwa na waandishi mashuhuri katika vitabu vyao. Kwa mujibu wa uvumi huo, Imam Hassan Mujtaba (a.s), mtoto wa Imam Ali ibn Abi Talib (a.s) ni mmoja wa wale waliooa wake wengi na kuwataliki. Uvumi huo ulienezwa karne moja baada ya kufariki kwa Imam. Uvumi huu ulienezwa mno kiasi cha kuwa hata wafuasi wake waliuamini bila kuzingatia ukweli kuwa kitendo hicho cha kuchukiza sio stahili ya Imam Mtukufu na kisingetarajiwa kwake, mtu aliyekuwa akienda Hija kwa miguu, na aligawa nusu ya mali yake kwa maskini zaidi ya mara ishirini.

Kama tunavyojua, tofauti na watoto wa kizazi cha Imam Husayn (a.s) ambao waliongozwa wakati ule na Imam Sadiq (a.s.) watoto wa kizazi cha Imam Hassan (a.s) walishirikiana na Bani Abbas wakati wa kuuangusha utawala wa kiukoo wa Bani Umayya. Awali Bani Abbas walielezea imani na utii wao kwa watoto wa kizazi cha Imam Hassan (a.s), lakini walipofanikiwa kupata madaraka waliwasaliti na wengi wao waliwatenga, ama kwa kuwaua au kwa kuwafunga gerezani.

Katika kuendeleza sera yao hii, Bani Abbas walianzisha kampeni za propaganda dhidi ya kizazi cha Imam Hassan (a.s). Moja ya hila walizozifanya ilikuwa ni kumshutumu babu yake na Imam Hassan ambaye pia ni ami yake na Mtukufu Mtume, Abu Talib (a.s), kuwa hakupata kusilimu na alikufa kafiri. Walitaka kujenga hoja kuwa wao kwa vile ni kizazi cha ami mwingine wa Mtume, aliyekuwa amesilimu, wanastahili zaidi kuwa makhalifa. Ili kufikia lengo lao walitumia fedha nyingi sana na walibuni visa vingi vya uongo.

Idadi kubwa ya Masunni ambao walishawishika na propaganda hizi, bado wanaamini kuwa Abu Talib alikuwa kafiri. Ingawa utafiti wa hivi karibuni kabisa uliofanywa na wanazuoni wa Kissuni umebainisha ukweli wa jambo hili kwa kiasi kikubwa, lakini hata hivyo bado baadhi yao wanatia shaka.

Uzushi mwingine uliozushwa na Bani Abbas, ulikuwa kwamba Imam Hassan (a.s) alirithi ukhalifa baada ya baba yake, lakini kwa vile alikuwa mtu muasherati, hakuweza kutawala vizuri na akalazimika kuusalimisha ukhalifa kwa adui yake makini, Muawiya ambaye alimpatia fedha na kwa kutumia fedha hizo Imam Hassan alijishughulisha na kuoa na kutoa talaka.

Kwa bahati nzuri, utafiti wa wanazuoni wa zama zetu umekiweka wazi chanzo cha uzushi huu. Mtu wa kwanza kutamka uzushi huu alikuwa ni Kadhi (Qazi) aliyeteuliwa na khalifa Mansur aliyemwelekeza kubuni na kusambaza uzushi dhidi ya Imam. Mwanahistoria mmoja, alipokuwa akitoa maoni yake dhidi ya uongo huu, anahoji kuwa ikiwa Imam Hassan (a.s) alioa wanawake wengi kiasi hicho mbona watoto wake hatuwaoni? Kwa nini idadi ya watoto wake ni ndogo? na ilhali tunajua kuwa Imam hakuwa tasa na njia za kuzuia mimba au kutoa mimba hazikuwa mila ya zama hizo?

Tunashangaa wepesi wa kuamini wa baadhi ya wakusanyaji wa hadithi za Kishia. Wanaweza vipi kuandika kuwa Imam Hassan (a.s) alikuwa na tabia ya kutaliki wanawake, wakati wao wenyewe wanaripoti kuwa Mtukufu Mtume na Maimamu wamesema kuwa Allah anaichukua talaka na anamkana mwanaume ambaye ana tabia ya kuwataliki wake zake. Kamwe haikutokea kwa mabwana hawa kuchagua moja katika haya mambo matatu; (i) Talaka si kitu kibaya, (ii) Imam Hassan (a.s) hakuwa na ada ya kuwataliki wakeze au (iii) Imam Hassan (a.s) hakuambatana na mafundisho ya Uislamu. Lakini cha ajabu ni kuwa si tu wanaamini juu ya usahihi wa hadithi inayosema talaka inachukiza mbele ya Allah, lakini pia wakati huo huo, licha ya kuwa wafuasi waaminifu kwa Imam, wananukuu ripoti kuwa, Imam alikuwa na tabia ya kuwataliki wanawake mara kwa mara. Wanaziruka ripoti hizi bila kuzitolea maelezo.

Baadhi ya wanahadith (Muhadithina) wamekwenda mbali zaidi kiasi cha kusimulia kwamba Imam Ali (a.s) hakuwa akifurahia tabia ya mtoto wake. Katika hotuba yake ya hadhara aliwaomba watu wasimuozeshe binti zao kwa vile alikuwa na tabia ya kuwataliki. Lakini inasemekana kuwa watu walijibu kuwa lilikuwa ni jambo la fahari kwao kwamba binti zao walipata kuwa wake za mtoto (mjukuu) wa Mtume hata kwa muda mfupi.

Inaelekea kuwa baadhi ya watu walikuwa na fikra kuwa talaka si jambo baya ikiwa mwanamke mwenyewe na familia yake walikuwa radhi. Wanafikiri kuwa talaka inachukiza tu iwapo upande wa pili haikuridhia, lakini hakuna tatizo kabisa kama mwanamke ameridhia kuishi na mwanaume anayejifaharisha naye kwa siku chache.

Hata hivyo huu sio uhalisia. Ridhaa ya mwanamke au wazazi wake haibatilishi ubaya wa talaka. Talaka inachukiza kwa vile Uislamu unataka ndoa idumu na familia iwe imara. Ridhaa ya wanandoa pia haibadilishi ubaya wa talaka. Uislamu hauioni talaka kuwa inachukiza kwa baadhi tu ya tabaka la wanawake. Ni suala la kanuni.

Tumelijadili suala hili la Imam Hassan (a.s) si tu kwa nia ya kuurudia uongo wa kihistoria dhidi ya mtu mwenye umuhimu wa kihistoria, lakini pia kuwaonya wale watu waovu ambao wanaweza kujiingiza kwenye vitendo vya namna hii na kuhalalisha tabia yao hii kwa kutumia mfano wa Imam Hassan (a.s) kama kiigizo chao.

Hapana shaka yoyote kuwa talaka ni jambo lenye kuchukiza sana katika Uislamu.

Kwa Nini Uislamu Haukuharamisha Talaka?

Hapa maswali kadhaa yanaibuka. Kama talaka haipendezi na inachukiwa kiasai hicho na Allah, kwa nini haikuharamishwa moja kwa moja na Uislamu? Uislamu ungekuwa angalau umeweka masharti ya kuthibitisha usahihi wa talaka (yaani yawepo mambo ambayo hayo yakifanywa yatachukuliwa kuwa ni sababu tosha ya kutoa talaka). Katika hali hiyo mtu yeyote ambaye angetaka kumtaliki mke wake angelazimika kisheria kueleza sababu zake za msingi mbele ya mahakama ya sheria za kutaka kutoa

talaka.

Swali la pili ni kuwa; “Sentensi hii ina maana gani?: Katika vitu vyote vilivyoruhusiwa, talaka ndio kitu kinachochukiwa zaidi kwa Mwenyezi Mungu.” Kama inaruhusiwa haiwezi kuchukiza na kama inachukiza haiwezi kuruhusiwa. Kuruhusiwa na kuchukiza ni maneno mawili yanayokinzana.

Mwisho, je idara ya mahakama inayoiwakilisha jamii, ina haki ya kuingilia suala la talaka kiasi cha kuweza kuibatilisha? Au kuweza kusikiliza mashauri mpaka idhihirike kuwa usuluhishi hauwezekani na hivyo hakuna namna isipokuwa kuvunja ndoa?

Talaka – III

Tumesema kwamba kwa mtazamo wa Uislamu, talaka ni jambo linalochukiza. Uislamu unataka ndoa iwe imara na idumu. Tuliibua swali kuwa ikiwa talaka inachukiza, kwa nini Uislamu haujaipiga marufuku? Je Uislamu haukupiga marufuku vitendo vyote vinavyochukiza kama vile kunywa pombe, kucheza kamari, ukatili n.k? Kama jibu ni ndiyo, sasa kwa nini Uslamu haujaiharamisha kabisa talaka kisheria? Kimsingi inapingana na mantiki kusema kuwa talaka inaruhusiwa na wakati huo huo inachukiza. Kama inaruhusiwa, vipi inaweza kuchukiza? Kama inachukiza vipi inaweza kuruhusiwa? Uislamu kwa upande mmoja unamkunjia uso mtu anayemtaliki mke wake na wakati huo huo haumuwekei kikwazo cha kisheria (cha kutoa talaka), kwa nini?

Ni swali la busara sana, na ni ufunguo wa siri zote za tatizo la talaka. Kwa kusema kweli, ndoa ni uhusiano wa asili na sio uhusiano wa kimkataba. Maumbile yameweka sheria maalum kwa ajili yake. Mikataba mingine ya kijamii kama vile ya mauzo, ya ajira, rehani ya amana, ya uwakili n.k. Si lolote zaidi ya makubaliano ya kijamii. Hayana mkono wa maumbile na silika. Sheria ya maumbile haiingilii mikataba hii. Lakini kinyume chake, mkataba wa ndoa una utaratibu maalum. Umeundwa na matamanio ya asili ya pande mbili.

Kwa hiyo, haishangazi kuona kuwa mkataba wa ndoa una kanuni zake maalum ambazo ni tofauti na zile za mikataba mingine yote.

Sheria Za Maumbile Katika Ndoa Na Talaka.

Katika jamii ya kiraia, sheria za asili pekee ni sheria ya uhuru na usawa, sheria ambayo juu yake hujengwa sheria nyingine zote za kijamii. Lakini katika mkataba wa ndoa, mbali na kanuni za jumla za uhuru na usawa, maumbile yametoa sheria nyingine pia, ambazo lazima zizingatiwe katika suala la ndoa, mahari, matunzo na mwisho talaka. Hakuna faida yoyote kuyapuuza maumbile. Kama Alexis Carrel alivyoonyesha, sheria za kibaiolojia na sheria nyingine za maisha (asili) ni ngumu, katili na

zisizozuiliwa kama sheria za kinajimu.

Ndoa maana yake ni kuambatana na ni muungano, na talaka maana yake ni kutengana.

Maumbile yamesanifu sheria ya maumbile katika namna ambayo mwanaume hutenda mambo kwa nia ya kumpata mwanamke, na mwanamke hujiondoa (hukataa kataa) kwa nia ya kumvutia na kumpotosha mwanaume. Mwanaume hutaka kuumiliki mwili wa mwanamke na mwanamke hutaka kuuteka moyo wa mwanaume. Msingi wa ndoa umejengwa juu ya upendo, muungano na kuhurumiana na ushirikiano na uswahiba peke yake. Katika jengo la familia, jinsia ya kike huchukua nafasi muhimu na jinsia ya kiume huchukua nafasi ya pembeni. Kutokana na yote haya ni dhahiri kuwa maumbile lazima yatakuwa yameweka kanuni maalumu kwa ajili ya uvunjaji wa maisha ya familia pia.

Hapo awali tulimnukuu msomi mmoja akisema kuwa kutafuta mwenzi maana yake ni kushambulia (kwa upande wa mwanaume) na kuteka nyara na kujifaragua kwa mwanamke kwa nia ya kumpendeza na kumdanganya. Kwa mwanaume ambaye yeye kwa asili ni kama mnyama mwindaji, vitendo vyake ni vya kichokozi na kwake mwanamke ni medali ambayo lazima aipate. Kutafuta mwenzi ni mapambano na ndoa ni kunyakua na kumiliki.

Mkataba ambao umejengwa juu ya upendo na hisia za umoja hauwezi ukashinikizwa kwa nguvu. Sheria inaweza kuwalazimisha watu wawili kuuheshimu mkataba wao kwa msingi wa kushirikiana na usawa lakini haiwezi kuwalazimisha kupendana, kuwa waaminifu kila mmoja kwa mwenzake, kila mmoja kujitolea kwa ajili ya mwenzake na kila mmoja kushiriki furaha za mwenzake.

Kama tunataka kudumisha uhusiano huu kati ya watu wawili, tunapaswa kutumia mbinu na njia nyingine tofauti na sheria.

Kwa mujibu wa mpangilio wa asili wa ndoa, ambao juu yake ndio sheria za Kiislamu zimejengwa, mke hushika nafasi ya mtu anayestahiki upendo na heshima katika familia. Ikiwa kwa sababu fulani fulani atapoteza nafasi hii na akanyimwa upendo na mapenzi ya mume wake, msingi wa jengo la familia huanguka chini na utaratibu wa asili huparanganyika.

Uislamu huiangalia hali hii kwa huzuni, lakini Uislamu hauwezi kuendelea kufikiri kuwa ndoa bado iko hai hata baada ya kusambaratika kwa msingi wake wa asili.

Uislamu umechukua hatua maalum ili kuhakikisha kuwa maisha ya familia yanabaki katika hali yake ya asili, yaani mke atabaki katika hali ya kupendwa na kuhitajika, na mume abaki na hisia za kumpenda mkewe na awe tayari kumhudumia.

Uislamu umemhimiza mwanamke ajipambe na kujiremba sana ili kumridhisha mume wake, kuonyesha utimilifu wake kwa ajili ya mumewe, kumkidhia matamanio yake ya asili na kuepuka kumkera kwa ujeuri na kiburi. Pia umemhimiza mwanaume kumpenda mke wake, kuwa mpole kwake na kushikamana naye na asiufiche upendo wake kwa mkewe. Hatua hizi zimechukuliwa ili kuifanya furaha ya ngono ibakie

katika wigo wa familia na kuifanya jamii ya nje ya familia kujishughulisha na kazi na shughuli nyingine badala ya ngono (yaani ngono iwe nyumbani tu, nje ya nyumbani iwe ni sehemu ya kazi na shughuli nyingine).

Uislamu unataka mahusiano ya jimai (ngono) yawe masafi na yasiyo na uchafu. Hatua zote hizi zimechukuliwa kwa nia ya kuifanya taasisi ya familia iepukane na hatari ya kuvunjika na kusambaratika.

Nafasi Ya Asili Ya Mwanaume Katika Maisha Ya Familia.

Kwa mtazamo wa Uislamu, ni matusi kabisa kwa mwanamke kwamba sheria imlazimishe kuishi na mwanaume asiyempenda. Sheria inaweza kumlazimisha mwanamke kuishi na mwanaume fulani lakini haiwezi kumhakikishia kuwa atapata nafasi muhimu kabisa katika familia, nafasi ambayo anastahili. Sheria inaweza kumlazimisha mwanaume kumhudumia mke wake lakini haiwezi kumlazimisha kuwa mume anayejali.

Hivyo, upendo wa mwanaume unapopoa, ndoa hupoteza mwelekeo kwa mtazamo wa maumbile.

Hapa swali jingine linaibuka. Je, upendo wa mwanamke ukipoa, maisha ya familia yataathirika? Je maisha ya ndoa yataendelea kama yalivyo au yatafikia kikomo. Kama yatabaki salama, sasa inakuwaje kwamba ukosefu wa upendo kwa upande wa mume huvunja ndoa lakini ukosefu wa upendo kwa upande wa mke hauvunji ndoa?

Je, kuna tofauti yeyote kati ya mwanaume na mwanamke? Kama ukosefu wa upendo kwa upande wa mke vile vile huvunja ndoa, basi ni dhahiri kuwa wanawake pia wanapaswa kuwa na haki ya kutoa talaka kama mwanaume.

Kwa kusema kweli, mafanikio ya maisha ya familia hutegemea maelewano na masikilizano ya wote wawili, mume na mke. Lakini kama tulivyosema hapo awali kuna tofauti ya tabia ya akili (*mentality*) ya mwanaume na ile ya mwanamke. Huko nyuma tumeshanukuu maoni ya wanasayansi juu ya hili. Maumbile yamepanga kuwa mapenzi ya kweli na ya dhati ya mwanamke huja tu kama mwitikio wa upendo wa dhati wa mwanaume. Hivyo mapenzi ya mwanamke kwa mwanaume ni matokeo ya upendo wa dhati wa mwanaume.

Maumbile yamemkabidhi mwanaume funguo za udhibiti wa mapenzi na maelewano yao. Ikiwa mwanaume anampenda mwanamke na ni mwaminifu kwake basi mwanamke pia humpenda na kubaki mwaminifu kwake, kwa kusema kweli uaminifu wa mwanamke ni mwitikio wa uaminifu wa mwanaume.

Maumbile yameweka funguo za kuvunja ndoa mikononi mwa mwanaume. Ni kutojali kwa mwanaume na kutokuwa kwake mwaminifu kunakopoozesha mapenzi ya mwanamke. Kwa upande mwingine, kutojali na kupuuzia kwa mwanamke hakumwathiri mwanaume lakini kinyume chake sio kweli.

Mwanaume kupoteza upendo ni mwisho wa ndoa, lakini kwa mwanamke sio hivyo. Ikiwa mwanaume

anajali na ni mwaminifu, mara zote anaweza kurejesha upendo wa mke wake kwa kumuonyesha upendo, upole na kujali. Sio matusi kwa mwanaume kumlazimisha kipenzi chake kwa msaada wa nguvu ya sheria, kuendelea kuishi naye, na kumshawishi polepole. Lakini si jambo linalovumilika kwa mke kutumia nguvu ya sheria ili kumrejesha mlinzi na kipenzi chake.

Mambo huwa hivi inapokuwa kutojali kwa mwanamke hakutokani na ukosefu wa maadili na ukatili wa mwanaume. Hawezi kuruhusiwa kutumia vibaya nafasi yake kumtesa au kumtendea vibaya mke wake. Tutaijadili nukta hii baadaye.

Ilivyo, mwanaume anahitaji mwili wa mwanamke na mwanamke anauhitaji moyo wa mwanaume. Hiyo ndio tofauti kati ya hawa wawili. Ndoa huwa haina maana kwa mwanamke kama hapati ulinzi na mapenzi ya dhati ya mume wake.

Maoni Ya Mwanasaikolojia Wa Kike.

Hivi karibuni makala moja ilichapishwa na mwanamama mmoja mwanasaikolojia wa Kifaransa, Beatrice Maryo, ambaye ana shahada ya udaktari na anafanya kazi kama daktari wa akili katika hospitali ya Paris. Yeye mwenyewe ni mama wa watoto watatu.

Katika makala hii ameelezea vizuri sana ni jinsi gani mwanamke mwenye mimba au anayenyonyesha anavyohitaji upole na upendo wa mume wake. Anasema kwamba; “Kuanzia wakati mwanamke anapoanza kuhisi kuwa muda si mrefu atakuwa mama, huanza kuutafiti mwili wake. Huutazama kila mara na kuunusa, hasa inapokuwa ni mtoto wake wa kwanza. Huhisi udadisi mwingi juu yake mwenyewe kana kwamba yeye ni mgeni wa mwili wake na hutaka kujijua (kujigundua) kwa mara ya kwanza.

Anapohisi kutembea kwa mtoto kidogo katika tumbo lake, huanza kusikilizia kwa uangalifu kila sauti ya mwili wake. Kuwepo kwa mtu mwingine katika mwili wake humfanya asikie furaha sana kiasi cha kutaka kujitenga na kupumzika. Hutaka abaki peke yake na kitoto chake kidogo, ambacho bado hakijaja katika ulimwengu huu.

“Wanaume, katika kipindi cha ujauzito wa wake zao, wana majukumu muhimu ya kufanya, lakini kwa bahati mbaya sana, mara nyingi huyakwepa majukumu haya. Mama mtarajiwa huhitaji kuhisi kuwa mume wake anamwelewa, anampenda, na anamlinda. Vinginevyo, anapoona tumbo lake limevimba, kuvutia kwake kumetoweka, homa za asubuhi zimeanza, na anaogopa uchungu wa uzazi, atamlaumu mume wake, aliyempa mimba na kumsababishia matatizo na taabu zote. Ni jukumu la mume kujiweka karibu zaidi na mke wake mara nyingi zaidi kuliko kipindi kingine chochote katika miezi yake ya ujauzito. Familia yote inahitaji baba mpole na anayejali ambaye mke na watoto watamweleza matatizo yao, huzuni zao na furaha zao. Hata kama maongezi yao sio ya maana bado ni muhimu baba kuyasikiliza.

“Mwanamke mjamzito hutaka sana watu wote wamuongelee mtoto wake. Mwanamke huona fahari kuwa

mama. Lakini anapoona mume wake hamjali mtoto, hisia yake ya fahari hubadilika na kuwa hisia ya dharau. Huchukia kuwa mama na kuwa mjamzito, na huwa ni aina ya udhalilishaji kwake. Inafahamika kuwa akina mama hawa hupata uchungu mkubwa wakati wa kujifungua... Uhusiano kati ya mama na mtoto sio wa pande mbili. Ni uhusiano wa pande tatu; mama, mtoto na baba. Hata kama baba hayupo (ikiwa wamepeana talaka), bado ana jukumu muhimu katika maisha ya ndani ya mama yaani fikra na hisia zake pamoja na hisia ya umama (*motherhood*)..."

Haya ndiyo aliyoyasema mwanasaikolojia wa kike ambaye pia ni mama.

Jengo Lililojengwa Juu Ya Msingi Wa Hisia Za Moyoni.

Mwanamke hutegemea sana uaminifu, upole na ulinzi wa mume wake kiasi kwamba bila ya kuwepo ushirikiano wake wa dhati, basi hata mtoto mwanamke huyu huwa hamjali sana. Anaweza kuvumilia ugumu wa maisha kwa msaada wake tu (mumewe). Katika hali hii inawezekanaje kumlazimisha, kwa kutumia nguvu ya sheria kubaki ameshikamana na mwanaume ambaye hamtaki?

Je, sio kejeli kwamba kwa upande mmoja tunajenga mazingira ambayo kwayo wanaume wanawajali wake zao kidogo tu na wanamalizia ujana wao sehemu nyingine na kwa upande mwingine tunawatupa wake zao juu yao kwa nguvu ya sheria? Ukweli ni kuwa, Uislamu unataka mwanaume mwenyewe amtafute mwanamke, na ampende. Uislamu hautaki kumtupia mwanamke (yaani kumpatia mwanamke asiyempenda).

Ni kanuni ya jumla kuwa palipo na suala la mapenzi, kujitolea na uaminifu, hapawezi kuwa na kulazimishana kwa nguvu ya sheria. Ikiwa mume hampendi mke wake, linaweza kuwa ni jambo la kusikitisha lakini hakuna nguvu inayoweza kumfanya ampende.

Hebu tutoe mfano mmoja. Kama tunavyojua, katika sala za jamaa kuna sharti kwamba kiongozi wa sala anaweza kuwa yule tu ambaye ni mchamungu na ambaye wafuasi wake wana imani juu ya uchamungu wake. Katika hali hii uhusiano kati ya kiongozi na wafuasi wake umejengwa juu ya uchamungu wa kiongozi na imani waliyonayo wafuasi wake juu yake. Ikiwa wafuasi wake watapoteza imani juu yake iwe kwa haki au kwa makosa, uhusiano huu huharibika. Sheria haiwezi kutumika kuurejesha.

Kwa vile ni suala la hisia za moyoni, hakuna yeyote anayeweza kulazimishwa kisheria kuwa na imani na mtu fulani. Hata kama kiongozi wa sala ana kiwango cha juu kabisa cha uchamungu na wema, hawezi kuwalazimisha wengine kusali nyuma yake. Itakuwa ni kichekesho sana kufungua kesi mahakamani kwa sababu watu fulani au wote hawakusali nyuma yake. Inaweza hata kuwa ni matusi kwa nafasi ya kiongozi wa sala kujaribu kuwalazimisha watu kusali nyuma yake.

Hali ni hivyo hivyo katika suala la uhusiano kati ya wapiga kura na mgombea katika uchaguzi. Watu watampigia kura mgombea yule tu ambaye wana imani naye. Wasipomchagua mgombea fulani, hata awe na sifa na anafaa kiasi gani, hawezi kuwashitaki wapiga kura.

Kitu pekee kinachoweza kufanyika katika hali hizi ni kuwaelimisha watu juu ya vigezo sahihi na kukuza kiwango chao cha uelewa ili watakapokuwa wakitekeleza jukumu lao la kidini, wampate mtu muongofu kabisa wa kumfuata na wanapotekeleza jukumu lao la kijamii wampigie kura mtu anayestahiki. Lakini ikitokea, kwa sababu yoyote iwayo, watu wakabadilisha maoni yao, linaweza kuwa ni jambo la kusikitisha tu, lakini hakuwezi kuwa na suala la kulazimishana au kuwachukulia hatua za kisheria wapiga kura.

Jukumu la kifamilia ni sawa kabisa na majukumu ya kidini na kijamii tuliyoyataja hapo juu, Uislamu huiona familia kuwa ni jamii ya asili ambayo imewekewa taratibu maalum ambazo zinapaswa kufuatwa kwa ukamilifu ili iweze kwenda vizuri.

Ni mafanikio makubwa sana kwa Uislamu kwa kuweza kuuweka utaratibu huu, kwani nchi za Magharibi bado hazijaweza kutatua matatizo yake ya kifamilia. Sio hivyo tu, bali kila siku matatizo yanazidi kuongezeka na kila siku matatizo mapya yanazidi kuongezeka juu ya matatizo ya zamani. Kwa bahati nzuri, kutokana na uchunguzi wa kisayansi, mambo yanazidi kuwa wazi pole pole. Tunashawishika kwa asilimia zote kuwa ulimwengu wa Kimagharibi pole pole utazikubali kanuni na mafundisho ya Kiislamu juu ya sheria za familia. Hata hivyo hatuamini kuwa mafundisho halisi ya Uislamu yanafanana kabisa na yale yanayofuatwa na kutekelezwa leo hii. (na waislamu – yaani mafundisho hayatekelezwi vilivyo)

Kinachoimarisha Jengo La Familia Ni Zaidi Ya Usawa.

Ulimwengu wa Kimagharibi wa leo umeleweshwa na neno usawa bila kujua kuwa suala la uhusiano kati ya mwanaume na mwanamke lilitatuliwa na Uislamu karne 14 zilizopita. Katika suala la mfumo wa familia, kuna kitu kikubwa zaidi kuliko usawa. Kwa jamii ya kiraia, maumbile yameweka sheria ya usawa tu, lakini kwa jamii ya kifamilia maumbile yameweka sheria nyingine pia. Mahusiano ya kifamilia hayawezi kuongozwa kwa msingi wa usawa peke yake. Sheria nyingine zote za maumbile zinazoyaongoza mahusiano haya, lazima zitambuliwe na zifuatwe.

Usawa Katika Ufisadi

Kwa bahati mbaya neno 'usawa' limetumika sana na mara nyingi mno kiasi cha kuwa maana yake halisi imeshaharibika. Ni mara chache kutokea kwa yeyote kuwa neno usawa linapotumika humaanisha usawa wa haki. Kanuni ya usawa haiwezi kutumika kila sehemu bila kubagua. Inaweza kuwa dhihaka kubwa kusema kuwa kila kitu kimekuwa sawa kwa sababu huko nyuma ni wanaume tu waliowadanganya wake zao.

Je, tunaweza kufurahia na kutangaza kuwa sasa usawa umefikiwa kwa sababu huko nyuma ni 10% ya ndoa zilizokuwa zikiishia kwenye talaka na kutengana, na sasa katika baadhi ya sehemu za dunia, 40% ya ndoa zinaishia kwenye talaka, na katika 50% (nusu) ya talaka hizi zilianzishwa (ziliombwa) na wanawake? Zamani ni wanaume waliowasaliti wake zao kwa kujiingiza katika zinaa na wake zao walikuwa waaminifu sana kwa waume zao, lakini sasa hata wanawake nao wanawasaliti waume zao na

hawazingatii tena usafi wa kimaadili (hawajiepushi na zinaa).

Je haya ni maendeleo? Je tunaweza kusema kuwa huu ni usawa? Zamani mara nyingi wanaume waliuonyesha ukatili na ugumu (wa hisia) kwa wake zao. Waliwatelekeza wake zao na watoto na kuwakimbilia vimada. Sasa hata akina mama wenye watoto wengi, baada ya kuwa wameolewa miaka mingi huko nyuma, wanazitelekeleza nyumba zao na kwenda kukidhi tamaa zao, kufuatia utambulisho mfupi aliopewa kwa mtu asiyejua katika hafla ya dansi. Je, hii inamaanisha kuimarika kwa usawa?

Hivyo ndivyo ambavyo badala ya kutibu maradhi ya kijamii na kuimarisha maisha ya kifamilia (ndoa), tunadhoofisha mfumo wa familia na kuitikisa misingi yake. Lakini vilevile, tunafurahia kuwa sasa usawa unazidi kuboreka. Kama hali hii itaendelea muda si mrefu mwanamke atamzidi mwanaume kwa ufisadi, upotofu na ugumu wa moyo.

Sasa ni dhahiri kuwa kwa nini Uislamu, licha ya kuichukia talaka, haujaiharamisha moja kwa moja. Ni dhahiri kuwa ni vipi kitu kinaweza kuruhusiwa na bado kikawa kinachukiza sana.

Talaka – IV

Ni dhahiri kutokana na majadiliano tuliyoyafanya kuwa Uislamu unachukia talaka na kuvunja maisha ya ndoa. Umechukua kila hatua ya kimaadili na kijamii ili kuiokoa ndoa kutokana na hatari ya kuvunjika, lakini haukutumia mbinu ya kulazimisha wala nguvu ya sheria. Uislamu unapinga matumizi ya nguvu ya sheria ili kumzuia mwanaume asimtaliki mkewe na kumlazimisha mwanamke kuendelea kuishi na mume wake. Uislamu unaona kuwa hatua hizi haziafikiani na nafasi ya mwanamke katika familia, kwani hisia za moyoni na mihemko ndio nguzo za maisha ya familia.

Ni mwanamke anayepokea fukuto la hisia za upendo wa mume wake na yeye hulipeleka kwa watoto wake. Ikiwa mwanaume atapoteza upendo wake kwa mke wake, mazingira ya nyumbani huwa baridi na ovyo ovyo. Hata hisia za kimama kwa watoto wake hutegemea kwa kiasi kikubwa upendo wa mumewe. Kwa mujibu wa mwanasaikolojia mashuhuri, hisia za kimama sio silika kwa maana kwamba haiwi kuwa hisia hizi haziongezeki au kupungua. Upendo na kujali anakokuonyesha mwanaume kwa mkewe kuna athari kubwa kwenye hisia zake za kimama.

Kwa kifupi, mwanamke huhamasishwa na kuchochewa na hisia za ndani na upendo wa mumewe katika kuzisafirisha hisia zake kwa wanawe.

Mwanaume anaweza kulinganishwa na mlima, mwanamke kama mto na watoto kama mimea. Mto lazima upokee maji kutoka milimani ili uyafyonze na kuyatoa katika hali ya maji yanayotoa uhai kwa ajili ya umwagiliaji wa mimea na maua. Mvua isiponyesha mlimani au yakinyong’onyea ardhini, mto

utakauka na mimea itanyauka.

Kama ilivyo kuwa ni muhimu kwa rutuba ya ardhi na kwa kustawi kwa mimea, hisia za ndani na upendo wa mwanaume kwa mke wake ni muhimu sana kwa maisha ya ustawi, mafanikio na furaha ya watoto na mama yao.

Inapokuwa hisia za moyoni na upendo wa mume ni muhimu kiasi hicho kwa mafanikio ya maisha ya familia, ni vipi sheria inaweza kutumika kama silaha dhidi yake?

Uislamu unapinga vitendo vya aibu na udhalilishaji vinavyofanywa na baadhi ya wale wanaowataliki wake zao wa zamani na kuoa wapya. Lakini kwa maoni ya Uislamu, sio dawa kumlazimisha mwanaume aliyepoteza mapenzi kuendelea kuishi na mkewe dhidi ya matakwa na utashi wake. Kitendo hicho hakiendani na sheria ya maumbile ya maisha ya familia.

Ikiwa mwanamke atajaribu kurudi katika nyumba ya mumewe kwa nguvu ya sheria na kwa msaada wa mamlaka za kiutawala, nafasi yake katika nyumba itakuwa sawa na utawala wa kijeshi. Katika hali hii hataweza kuwa malikia wa nyumba, wala hawezi kuwa kiunganishi cha hisia kati ya mume wake na watoto wake. Pia hataweza kukidhi hitajio lake la upendo na kutazamwa vyema.

Uislamu umechukua hatua ili kuondoa kesi za talaka, lakini Uislamu ukiwa kama mtunga sheria, hautaki kumlazimisha mwanamke ambaye ni kitovu cha mfumo wa familia, kuishi na mwanaume mkorofi asiyemtaka (yaani mwanaume asiyemtaka mwanamke huyo).

Hatua iliyochukuliwa na Uislamu ni kinyume cha kilichofanywa na kinachofanywa na ulimwengu wa Magharibi. Uislamu unapiga vita mambo yote yanayosababisha hali ya kutokuwa na uaminifu na uasherati lakini hauko tayari kumlazimisha mwanamke kuishi na mume asiyekuwa mwaminifu. Lakini kinyume chake ulimwengu wa Kimagharibi unapalilia mambo yanayosababisha kutokuwepo kwa uaminifu, na wakati huo huo unataka kumlazimisha mwanamke kuendela kuishi na mume asiyekuwa mwaminifu na mwasherati.

Uislamu umetumia rasilimali zake zote ili kutunza uhai wa roho ya ubinadamu na uchangamfu na ingawa haumlazimishi mwanaume asiye mchangamfu kwa mkewe kuendelea kuishi na mke wake, kiuhalisia umefanikiwa sana kupunguza kesi za talaka zinazotokana na kutochangamkiana. Wengine hawazingatii nukta hizi na wanataka furaha kwa nguvu na katika ncha ya sindano na hivyo hawajafanikiwa.

Mbali na kesi za talaka zinazotokea katika nchi za Magharibi kwa madai ya wanawake kwa sababu ya kutoshabihiana (*incompatibility*) na kama ilivyoelezwa na gazeti la *Newsweek*, kupenda starehe, idadi ya matukio ya talaka kwa sababu ya uasherati wa mwanaume ni kubwa mno kuliko idadi ya matukio kama hayo katika nchi za Mashariki (Asia).

Asili Ya Amani Ya Familia Ni Tofauti Na Zile Aina Nyingine Za Amani.

Hapana shaka yoyote kuwa inapaswa pawepo amani na maeleweno kati ya mume na mke, lakini amani na maelewano yanayopaswa kuwepo katika maisha ya ndoa ni tofauti sana na amani inayopaswa kuwepo kati ya marafiki wawili, wenzi wawili, majirani wawili na nchi mbili majirani.

Amani na maelewano katika maisha ya ndoa ni sawa na amani na maelewano yanayopaswa kuwepo kati ya wazazi na watoto. Yanahusisha uvumilivu, kujitolea, kujali maslahi ya mwenzako, kuvunja ukuta wa uwili (hivyo kuwa mwili mmoja) na kushiriki katika furaha na huzuni ya mwenzi wake. Lakini kinyume chake, amani na maelewano kati ya marafiki wawili, wenzi wawili, majirani wawili au nchi mbili majirani ina maana kutoingilia haki za mwenzako katika nchi mbili zinazogombana, hata amani iliyopatikana kwa mtutu inatosha. Hata dola ya tatu ikiingilia na kuweka kizuizi ili kuzuia mashambulizi ya moja kwa moja kati ya nchi hizi mbili, amani itakuwa tayari imepatikana, kwa amani ya kisiasa inamaanisha kutokuwepo vitendo vya uchokozi na migongano (kuparuana).

Lakini amani ya familia ni tofauti na amani ya kisiasa. Hapa kutoingilia haki za mwenzako hakutoshi. Amani ya mtutu wa bunduki haifai chochote. Kinachotakiwa ni muungano wa roho, jambo ambalo ni la juu zaidi na la msingi zaidi. Mambo yako hivyo hivyo katika amani na maelewano kati ya wazazi na watoto. Hapa pia panahitajika kitu kikubwa zaidi kuliko kutokuwepo kwa uchokozi peke yake. Kwa bahati mbaya, kwa sababu za kihistoria na wakati fulani za kimkoa, nchi za Magharibi hazitambui umuhimu wa hisia za moyoni. Wao hawaoni tofauti yoyote kati ya amani ya familia na amani ya kisasa au amani ya kijamii.

Watu wa Magharibi wanafikiri kuwa kwa vile amani kati ya nchi mbili inaweza kufikiwa kwa kurundika majeshi ya dola ya tatu katika mpaka wa nchi hizi mbili, halikadhalika amani kati ya mume na mke inaweza kuimarishwa kwa kuweka nguvu ya kisheria (kimahakama) katika mpaka wa maisha yao. Wanasahau kuwa mafanikio ya maisha ya familia hutegemea kutoweka au kuondolewa kwa mipaka yote (baina yao).

Watu wa Mashariki wenye akili za Kimagharibi, badala ya kujivunia mfumo wao na kuwaonyesha watu wa Magharibi ubovu na mapungufu ya mfumo wa Kimagharibi, wamebobea katika kuiga kibubusa kiasi cha kushindwa kutofautisha kati ya wema na uovu. Lakini muda si mrefu nchi za Mashariki zitaondokana kabisa na minyororo ya magharibi, zitaigundua haiba (Shaksia) yao na zitajifunza kujitegemea. Hapa ni muhimu kutaja nukta mbili.

Uislamu Unakaribisha Jambo Lolote Litakaloondosha Hatari Ya

Talaka.

Kutokana na tulivyoyaandika baadhi ya watu wanaweza kwa makosa kuhitimsiha kuwa tunaunga mkono wazo la wanaume kuwataliki wake zao kwa ridhaa zao na kwa raha zao. Kwa hakika hivi sivyo. Tunachomaanisha ni kuwa Uislamu hautaki kutumia nguvu ya sheria dhidi ya mume. Uislamu unakaribisha jambo lolote litakalofanikiwa kumshawishi mume kuachana na wazo la kutoa talaka, na zaidi ya hayo talaka sio sahihi mpaka itamkwe mbele ya watu wawili waadilifu, ambao wanatarajiwa kutumia jitihada zao zote kuwapatanisha wanandoa.

Mila ya sasa ambayo mara nyingi talaka inatolewa mbele ya watu wawili waadilifu, ambao hata hawafahamu wanandoa zaidi ya kuyajua majina yao, sio ya Kiislamu kabisa.

Ulazima wa kuwepo mashahidi wawili wajuzi ni moja ya mambo yanayoweza kumshawishi mume kuachana na mpango wa kutoa talaka, ikiwa sharti hili litazingatiwa kikamilifu kwa maana iliyokusudiwa. Uislamu hauchukulii kuwepo kwa mashahidi wawili kuwa ni jambo la lazima wakati wa ndoa (ili ndoa isihi), ambayo ni mwanzo wa mkataba wa ndoa, kwa sababu hautaki kuchelewesha amali njema. Lakini unaona kuwa ni sharti la lazima kuwepo kwa mashahidi wawili waadilifu na wajuzi ili talaka iweze kusihi (kuwa sahihi), jambo ambalo ni mwisho wa mkataba wa ndoa.

Halikadhalika kwa mujibu wa Uislamu talaka sio sahihi (valid) kama itatolewa wakati mwanamke yupo hedhini ingawa hakuna kikwazo cha kufunga ndoa katika kipindi hicho. Ilivyo hedhi kwa vile ni kikwazo cha kufanyika tendo la ndoa, ilipaswa kuwa ni kikwazo cha ufungaji wa ndoa sio talaka. Lakini kwa vile Uislamu unahimiza usalama wa ndoa na unakataza utengano, umeruhusu ndoa ifungwe hata kama mwanamke yupo hedhini na umekataza talaka katika kipindi hicho. Katika baadhi ya hali, ni lazima kusubiri kwa miezi mitatu kabla ya talaka kuruhusiwa kutolewa.

Vikwazo vyote hivi vinakusudiwa kutoa muda wa kutosha wa kuruhusu hasira, iliyosababisha uamuzi wa kutoa talaka, ipoe na kuwawezesha mume na mke kurejea maisha yao ya kawaida.

Aidha, katika talaka rejea mume anaruhusiwa kumrejea mke wake ndani ya kipindi cha eda.

Uislamu umemuwekea mwanaume kikwazo kingine kwa kumtaka azikabili gharama za ndoa pamoja na matunzo ya mke na watoto katika kipindi chote cha eda. Ikiwa mwanaume anataka kumtaliki mke wake na kumuoa mwanamke mwingine, kwanza anapaswa kulipa gharama za matunzo ya mke wa kwanza, na kubeba gharama ya matunzo ya watoto na kulipa mahari ya mke mpya. Na pia anapaswa kubeba jukumu la matunzo ya mke wa pili pamoja na watoto atakaomzalia.

Mbali na jukumu la kuwalea watoto, majaaliwa yao yenye mashaka humhofisha na kumzuia mume kuchukua uamuzi wa kutoa talaka.

Pamoja na yote haya, Uislamu unaona kuwa ni lazima pindi ndoa inapovunjika mahakama ya familia yenye wasuluhishi wawili, mmoja kutoka upande wa mume na mwingine upande wa mke, hupaswa

kuwasuluhisha wanandoa.

Wasuluhishi wanapaswa kufanya kila liwezekanalo kusuluhisha ugomvi baina ya mume na mke na ikibidi wanaweza kuwataka ushauri wanandoa ili kufikia lengo hili. Wanaweza tu kuvunja ndoa ikiwa wataona kuwa usuluhishi hauwezekani kabisa. Ikiwa kuna uwezekanao, wasuluhishi wanapaswa kuwa ni ndugu wa wanandoa, ikiwa upo uwezekano wa kupatikana watu wenye ujuzi miongoni mwa ndugu zao.

Qur'ani Tukufu inasema:

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا
إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا {35}

"Ikiwa mna hofu ya kuvunjika kwa ndoa baina yenu wawili (mke na mume), chagueni msuluhishi mmoja kutoka kwa mume na mwingine kutoka kwa mke. Ikiwa wote wanataka mapatano, Mwenyezi Mungu atawawezesha. Kwa hakika Mwenyezi Mungu ni Mjuzi wa yote, Mwenye habari." (***Suratul Nisa, 4:35***).

Mwandishi wa Kashshaf, neno '**msuluhishi**' anasema kuwa ni mtu anayechaguliwa kusuluhisha anayepaswa kuwa mwaminifu, fasaha na mwenye uwezo wa kuleta maelewano na kuzitendea haki pande mbili. Anasema pia kuwa inafaa zaidi kuteuwa msuluhishi kutoka miongoni mwa ndugu zao kwa vile wanatarajiwa kujua sababu za mgogoro vizuri zaidi na pande zote zinaweza kuzungumza nao kwa uhuru zaidi na wanaweza kuwa na imani nao zaidi.

Mafakihi wanatofautiana juu ya suala la usuluhishi, iwapo usuluhishi ni wajibu au unapendekezwa tu. Wazo lililo mashuhuri zaidi ni kuwa ni jukumu la serikali kuteuwa wasuluhishi. Shaheed Thani, katika kitabu chake, *'Masalik'* ametoa rasmi rai ya kisheria kuwa usuluhishi ni wajibu na unapaswa kuratibiwa na serikali.

Sayyid Muhammad Rashid Riza, mwandishi wa Tafsiri ya Qur'ani, *AlManar*, baada ya kutoa rai kuwa usuluhishi ni wajibu, anazungumzia khitilafu ya maoni ya mafakihi (wajuzi wa sheria za Kiislamu) juu ya suala hili na anasema kuwa, kivitendo, Waislamu hawafuati kanuni hii ya busara na hivyo wanakosa fursa ya kufaidika na faida zake nyingi. Wanavyuoni wanapoteza nguvu zao katika kubishana tu, wakati hakuna anayechukua hatua kuitekeleza. Kama kanuni haitekelezwi, kuna tofauti gani ikiwa kanuni hiyo ni wajibu au inapendekezwa tu?

Juu ya sharti ambalo wasuluhishi wanaweza kumuwekea mume ili kufanikisha usuluhishi, Shahid Thani anasema kuwa wanaweza kwa mfano, kumlazimisha mume kumweka mke wake katika mji fulani au nyumba fulani na asimuweke mama yake au mke wake mwingine katika nyumba hiyo hata kama ni

kwenye chumba tofauti; kulipa malipo yote ya mahari aliyopangiwa wakati wa ndoa kwa mkupuo na kulipa mkopo wote kwa mkupuo mmoja kwa mke wake.

Kwa kifupi, hatua yoyote inayofaa kumshawihsi mume kuachana na mpango wa kutoa talaka inafaa na inakaribishwa.

Hili ni jibu kwa swali tulililoliibua awali kuwa mahakama inayoiwakilisha jamii ina haki ya kuingilia kati na kuzuia kuvunjika kwa ndoa au haina.

Mahakama inaweza kuingilia kati kwa sababu uamuzi wa mume wa kumtaliki mke si mara zote unakuwa ni dalili ya kuvunjika kabisa kwa ndoa. Anaweza kutoa uamuzi huo kwa sababu ya hasira au hali ya kutoelewana. Hatua yoyote itakayochukuliwa na jamii kuzuia utekelezaji wa uamuzi huo inakaribishwa na Uislamu.

Mahakama ya usuluhishi, ikiwa ni mwakilishi wa jamii, inaweza kuziamuru ofisi zinazohusika na utoaji wa talaka kutohitimisha kesi ya madai ya talaka, mpaka mahakama iwahakikishie kuwa imeshindwa kuwapatanisha na kuleta amani na maelewano kati ya mume na mke.

Huduma Alizotoa Mke Katika Familia

Talaka, mbali na kuvunja maisha matakatifu ya familia, husababisha matatizo mengine makubwa kwa mke, matatizo ambayo hayawezi kupuuzwa. Jaalia mke ameishi katika nyumba na mumewe kwa miaka, ameichukulia nyumba kuwa ni yake na kwa dhati na uaminifu mkubwa, anafanya bidii kubwa kuijenga na kuitengeneza. Anapunguza bajeti ya chakula na mavazi, ukiachilia mbali wanawake wa mijini (ambao hawafanyi hivi), kiasi cha kumkera hata mumewe (kwa jinsi anavyobana matumizi), na anasita hata kuajiri msaidizi wa kumsaidia kazi za ndani. Anajitolea ujana wake, nguvu zake, afya yake kwa ajili ya mumewe na nyumba yake. Sasa mume wa mke huyu, baada ya miaka ya kuishi pamoja, anataka kumtaliki mke mwingine, sio tu kuwa anataka kuziharibu jitihada zote za mke wake, bali pia anataka kujiingiza katika raha za mapenzi kwa kutumia maumivu ya mke wake (anayemuacha).

Huku sio kuvunjika tu kwa ndoa, na haiwezi ikadaiwa kuwa, kwa asili ni jambo la aibu kwa staha ya mwanamke kung'ang'ania kwa mwanaume huyu ambaye hampendi.

Hapa maswala mengine pia huibuka – suala la kutokuwa na nyumba kwa mke, suala la kuikabidhi nyumba yake kwa hasimu wake na suala la kupoteza jitihada zake zote na huduma alizozitoa huko nyuma katika nyumba yake.

Kila mwanadamu anataka kuwa na nyumba yake na huhisi kushikamana na nyumba aliyoijenga kwa mikono yake mwenyewe hasa. Ukijaribu kumfukuza ndege katika kiota alichokijenga, bila shaka atakataa na kujilinda. Kwa maoni yetu, tatizo hili linastahili kujadiliwa kwa umakini. Katika hali hizo, talaka inakuwa sio kuvunjika kwa ndoa peke yake, bali huwa ni kuangamia kabisa kwa mwanamke.

Hata hivyo, suala la nyumba ni tofauti na lile la talaka, na haya masuala mawili yanapaswa kujadiliwa tofauti tofauti. Kwa mtazamo wa Uislamu, tatizo hili halipaswi kutokea. Linatokea kutokana na kutojua kanuni za Kiislamu na taratibu zake na wanaume kuzitumia vibaya dhamira njema za wake zao.

Watu walio wengi wanadhani kuwa matunda yote ya jasho la mwanamke ni mali ya mume wake. Wanafikia hata kufikiri kuwa mume ana haki ya kumlazimisha mke wake kumfanyia kazi na kwamba anapaswa kutii amri zote kama mtumwa. Fikra hii potofu ndio chanzo cha matatizo yote. Kama tulivyosema mwanamke ana uhuru kamili kuhusiana na kazi na shughuli. Chochote anachopata huwa ni mali yake peke yake. Uislamu umempa uhuru wa kiuchumi. Na bado umemuwajibisha mume kubeba gharama zote za mke na watoto wake.

Hivyo Uislamu umempa mwanamke fursa nyingi za kujipatia fedha za kumwezesha kuishi maisha ya heshima na yasiomtegemea mwanaume (baada ya kuachika). Talaka na kutengana hakukupaswa kumhofisha kwa upande wa uchumi. Vitu vyote ambavyo anaweza kuwa amekusanya ili kuijenga nyumba yake ni mali yake na mume wake hana haki ya kuvichukua. Mwanaume kuvichukua vitu hivyo kunaweza tu kuhalalishwa na mifumo ambayo inamlazimisha kufanya kazi katika nyumba ya mumewe. Masaibu yanayowapata watu wetu huenda yanasababishwa na kutojua kwao sheria.

Sababu nyingine ya tatizo hili ni tabia ya baadhi ya wanaume kuunyonya uaminifu wa wake zao. Baadhi ya wanawake wanajitolea sio kwa sababu hawaielewi sheria ya Kiislamu, bali kwa sababu wanawaamini waume zao kupita kiasi. Hawataki kuitumia fursa waliyopewa na Uislamu. Ghafla huzinduka usingizini na kukuta kwamba wamepoteza maisha yao kwa kujitolea kwa mwanaume asiyekuwa mwaminifu na wamepoteza fursa waliyopewa na dini yao.

Ikiwa mke atasamehe haki yake ya kisheria ya kujiwekea akaunti yake tofauti ya fedha na mapato mengine, mume pia anatarajiwa kwamba, kwa kuzingatia kujitolea na huduma alizotoa mke wake atatoa zawadi na hidaya kwa mkewe. Qur'ani inasema;

وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ۚ

“Mnaposalimiwa kwa salamu, itikieni kwa salamu iliyo bora kuliko hiyo au angalau kama hiyo.’ (*Suratul Nisa, 4:86*).

Imekuwa ni mila ya watu wema kumpa mke zawadi za vitu vya thamani kama vile nyumba au mali nyingine kama hidaya.

Hata hivyo, tunachomaanisha ni kuwa suala la kutokuwa na nyumba(makazi) halihusiani na talaka na haliwezi kutatuliwa kwa kurekebisha sheria. Tatizo hili linahusiana na suala la uhuru wa kiuchumi wa mwanamke na tatizo hilo tayari limeshatatuliwa na Uislamu. Tatizo hili limeibuka kutokana na ujinga (kutojua) wa baadhi ya wanawake na wengine kwa sababu ya kuwaamini mno waume zao, tatizo hili

litamalizika kabisa ikiwa wanawake watayajua mafundisho ya Uislamu juu ya jambo hili na kuacha kuwaamini mno waume zao.

Talaka V

Tumeshasema hapo awali kuwa kuna hali mbili za talaka zinazosababisha matatizo yote. Mojawapo ni kuwa kuna baadhi ya kesi za talaka ambazo zinatokana na tabia ya kutokuwa mwaminifu na kutochangamka kwa upande wa wanaume. Nyingine ni kuwa, hata kunapokuwa hakuna uwezekano wa kufikia maelewano kati ya mume na mke, baadhi ya wanaume hukataa kutoa talaka sio kwa nia ya kutaka kuendelea kuishi naye bali kwa nia ya kumnyanyasa.

Tumeshaeleza hapo awali kuwa Uislamu unakaribisha jambo lolote litakalozuia talaka za aibu (udhalilishaji) na umechukua hatua kuliondosha kabisa tatizo hili. Hata hivyo Uislamu haukubaliani na matumizi ya nguvu kwa lengo la kudumisha mahusiano ya ndoa.

Uislamu unaiona familia kama taasisi yenye uhai na (Uislamu) unafanya jitihada kuifanya iendelee kuwa hai. Lakini ikifa, hukumu ya Uislamu ni kuwa inapaswa kuzikwa. Uislamu hautaki familia iliyotiwa mumiani na ibakie kuwa na uhai bandia.

Tumejifunza kwamba sababu ya kwa nini mwanaume ana haki ya kutoa talaka ni kuwa mahusiano ya kinyumba (ndoa) yamejengwa juu ya uhusiano wa asili ambao una kanuni zake. Maumbile yamezikabidhi funguo za uimarishaji wake au ubomoaji wake mikononi mwa mwanaume.

Mwanaume na mwanamke, kila mmoja, kwa asili ana nafasi yake, ambayo haiwezi kubadilishwa wala nafasi zao haziwezi kuunganishwa na kufanywa kuwa nafasi moja. Hizi nafasi maalumu za kila mmoja huibua haki na majukumu maalumu, haki ya talaka ikiwa ni mojawapo. Kwa maneno mengine haki hii inatokana na jukumu na mchango mahususi na maalumu ambao mwanaume na mwanamke kila mmoja huutoa katika kutafuta mwenzi katika maisha.

Haki Ya Kutoa Talaka

Haki ya kutoa talaka inatokana na jukumu la mwanaume na Sunan Ibn Majah kwa ajili ya haki au umiliki wa mke wake. Sasa unaweza kirahisi kupima thamani ya propaganda zinazoendeshwa na wanaoupinga Uislamu. Wanadai kuwa Uislamu umempa mwanaume haki ya talaka, kwa sababu hamtambui mwanamke kuwa ni mwenye utashi huru au kuwa ana matamanio au dhamira. Wanasema kuwa Uislamu unamuweka mwanamke katika kundi la vitu visivyo na uhai, umempatia mwanaume haki ya umiliki dhidi ya mwanamke. Kiasili haki hizo zinajumuisha haki ya ukombozi.

Tumeshaonyesha kuwa sheria ya familia ya Kiislamu haikujengwa juu ya umiliki (umwinyi) wa mwanaume na utwana wa mwanamke. Falsafa ya Uislamu ni ya kina na ya juu mno kuliko uwezo wa kiakili wa waandishi hawa. Kwa kupitia muongozo wa Mwenyezi Mungu, Uislamu unaelewa asili ya msingi na muundo wa mfumo wa familia. Hivi sasa sayansi inabainisha baadhi ya mambo ya ajabu yaliyotatuliwa na Uislamu karne 14 zilizopita.

Talaka Inatolewa Kwa Namna Maalum.

Wanaoupinga Uislamu wanasema kuwa talaka inapaswa kuwa na muundo wa kimahakama na sio wa kuachia huru au kutoa nafuu. Ukweli ni kwamba talaka ina kipengele cha kuachia huru kwa sababu ndoa ina kipengele cha kutwaa. Haiwezekani kubadilisha sheria ya kumtafuta mwenzi, ambayo imetoa majukumu ya kufanya kwa mwanaume na mwanamke katika mchakato huu (wa kutafuta mwenzi), na hali ya asili ya ndoa inafanana na kutwaa (kujinyakulia). Kuhusiana na uhusiano wa ngono (jimai), maumbile yameweka majukumu tofauti kwa mwanaume na mwanamke, kwa wanaadamu na wanyama. Talaka ingeweza kunyang'anywa kipengele chake cha kuachia huru kama tu ingewezekana kubadili sheria ya maumbile.

Mkosoaji mmoja anasema kuwa kwa ujumla mafakihi wa Kishia wanautafsiri mkataba wa ndoa kuwa ni wa kudumu, lakini inaonekana kuwa kwa mujibu wa sheria ya Kiislamu, ni wa kudumu kwa mke tu, kwani mume anaweza kuubatilisha muda wowote kwa utashi na raha zake. Anaongeza kuwa ni jambo la aibu kumpa mume haki ya kutoa talaka katika zama hizi za atom, miezi bandia na demokrasia.

Inaelekea kuwa bwana huyu na wengine, wenye fikra kama zake, hawatofautishi kati ya kubatilisha ndoa na talaka. Tunaposema kuwa mkataba wa ndoa ni mkataba wa kudumu, tuna maana kuwa si mume wala mke mwenye haki ya kuubatilisha. Ikiwa ndoa imebatilishwa (kama ambavyo huwa inatokea japo mara chache sana) huchukuliwa kana kwamba haikuwahi kufungwa na hakuna mtiririko wowote wa kisheria katika hilo.

Mwanamke hawezi kudai mahari yake. Mwanaume hana jukumu la kumtunza katika kipindi cha eda. Lakini kwa upande mwingine wa talaka, mkataba wa ndoa iliyofungwa kihalali huvunjwa, lakini athari zake za kisheria hazifutwi (hazibatilishwi) kabisa. Kwa mfano, ikiwa mwanaume atamtaliki mke wake baada ya kuishi naye hata kwa siku moja, anapaswa kulipa mahari yote na anawajibika kumtunza katika kipindi chote cha eda.

Ikiwa atampa talaka mara tatu baada ya ndoa kufungwa lakini kabla ya kuingiliana naye, anapaswa kulipa nusu ya mahari na kumtunza mke wake.

Kwa vile hapa hakuna suala la eda hivyo hakuna suala la matunzo. Hivyo ni wazi kuwa talaka haibatilishi athari zote za kisheria za mkataba wa ndoa. Ni dhahiri pia kuwa talaka ni tofauti na kubatilisha ndoa na kwamba haki ya ndoa haipingani na ukweli kwamba mkataba wa ndoa ni wa kudumu. Kuna vipengele viwili vilivyo bainishwa katika Uislamu, ubatilisho wa ndoa na talaka. Ndoa

inaweza kubatilika ikiwa kuna upungufu mkubwa wa kimwili uliogundulika ama kwa mume au mke, katika hili wote wana haki sawa ya kubatilisha ndoa. Talaka tu ndiyo haki ya mume peke yake.

Ukweli kwamba kuna kanuni tofauti kwa ajili ya talaka kwa upande mmoja na kanuni tofauti za ubatilisho wa ndoa kwa upande mwingine unaonyesha kuwa Uislamu haukumpa mwanaume haki ya kutoa talaka kwa sababu ulitaka kumpa upendeleo maalum.

Adhabu Kwa Mtu Anayetoa Talaka.

Kwa nia ya kuzuia talaka, baadhi ya mifumo ya sheria imeweka adhabu kwa mtu anayempa mkewe talaka. Hatuna hakika kama sheria kama hii bado ipo sehemu yoyote ile duniani kwa sasa. Hata hivyo, wanahistoria wanasema kuwa Wafalme wa Kikristo wa Urumi waliwatoza faini wale wote ambao waliwataliki wake zao bila sababu ya maana.

Ni wazi kuwa huu ni muundo mwingine wa matumizi ya nguvu katika kudumisha maisha ya ndoa, na hivyo haiwezi ikawa na manufaa (msaada) makubwa.

Kumpa Mke Haki Ya Kutoa Talaka.

Mpaka sasa tumejadili haki ya asili ya kutoa talaka ambayo ni ya mume peke yake. Lakini anaweza kumpa mke wake haki ya kutoa talaka. Utoaji huu wa mamlaka haya kwa mke unaweza kuwa wa jumla au unaoweza kutumika katika mazingira fulani. Ili kuhakikisha kuwa haibatilishwi huingizwa katika mkataba wa ndoa kama sharti la kudumu, ambapo kwa mujibu wa sharti hilo mke hupewa mamlaka fulani ambayo tayari watakuwa wameshakubaliana.

Imekuwa ni kawaida tokea zamani kwamba wanawake wanaohisi kwa namna yoyote kuwa na shaka na mwenendo wa waume zao huhimiza kuwekwa kwa sharti hili katika mikataba yao ya ndoa na hutumia mamlaka waliyopewa, pindi kukiwa na haja ya kufanya hivyo.

Hivyo, sio sawa kusema kuwa haki ya talaka ni haki ya mtu mmoja tu na kwamba Uislamu umempa haki hiyo mwanaume tu.

Talaka Ya Kimahakama.

Talaka ya kimahakama ina maana uvunjaji wa ndoa kwa mamlaka ya jaji na si kwa mamlaka ya mume. Katika nchi nyingi ni mahakama tu yenye mamlaka ya kutoa talaka na kuvunja ndoa. Kwa mujibu wa mfumo huu, kila talaka ni talaka ya kimahakama., Tumeshabainisha hapo awali kuwa ikiwa asili ya ndoa, lengo la kuundwa kwa familia na nafasi inayoshikiliwa na mwanamke katika familia, talaka ambayo hujiendesha itakavyo haiwezi kutegemea uamuzi wa jaji.

Sasa tungependa kuona ikiwa, kwa mtazamo wa Uislamu, jaji hana mamlaka ya kutoa talaka au ikiwa

kuna hali zozote ambazo, zikiwa sio za kawaida jaji anaweza kufanya hivyo.

Talaka ni haki ya asili ya mume, ikiwa uhusiano wake na mke wake ulikuwa wa kawaida. Kwa kawaida, kama anataka kuishi na mke wake anapaswa kumjali, kumpatia haki zake zote anazostahili na kuishi naye kwa wema. Kama akiona kuwa hawezi kuishi naye kwa wema anapaswa kumlipa haki zake zote na kutengana (kuachana) naye. Mbali na kumlipa haki zake anapaswa kumlipa kiasi kingine cha fedha au mali cha ziada kama shukrani kwa wema wake. Qur'ani Tukufu inasema:

وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهُ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ ۖ

"...**Wapatieni cha kuwaliwaza, mwenye wasaa kwa kadri ya uwezo wake, na maskini kwa kadiri ya uwezo wake, riziki nzuri.**" (***Suratul Baqara, 2:236***).

Lakini kunaweza kuwa na hali ambapo maisha ya ndoa hayaendi kama kawaida. Kunaweza kuwa na mwanaume ambaye hataki kuishi kwa wema na mkewe wala hataki kumpa talaka.

Talaka ya asili inaweza kufananishwa na mtoto anapozaliwa kwa njia ya kawaida. Lakini talaka ya mwanaume ambaye hayuko tayari kutekeleza wajibu wake na hataki kutoa talaka, kwa hiari yake ni kama uzazi usio wa kawaida ambao huhitaji upasuaji wa daktari.

Je, Baadhi Ya Kesi Za Ndoa Hazitibiki Kama Kansa?

Katika hali hizo talaka haitegemei ridhaa na mapenzi ya mume. Ikiwa mwanaume huyo hayuko tayari kutoa talaka, mwanamke hawezi kuachwa aendelee kuvumilia maumivu bila kupata dawa. Uislamu hauwi mtazamaji mkimya katika hali hizi.

Baadhi ya watu wana fikra potofu kuwa kwa mtazamo wa Uislamu hali hizi hazitibiki. Wanafikiri kuwa ni aina ya kansa inayowatesa watu wenye bahati mbaya lakini haiwezi kutibika na hivyo mwanamke hana namna isipokuwa kustahamili hadi atakapokufa.

Kwa maoni yetu fikra hii haikubaliki katika kanuni za Uislamu. Uislamu ni dini ambayo mara zote hutetea uadilifu. Kujenga jamii adilifu imekuwa ni lengo kuu la Mitume wote. Qur'ani Tukufu inasema;

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ۖ

"**Kwa hakika Tuliwapeleka Wajumbe Wetu na dalili zilizo wazi na Tuliwateremshia pamoja nao**

Kitabu na Mizani, ili wanaadamu wahukumiane kwa haki (**usawa**).**"** (**57:25**).

Uislamu hauwezi kuvumilia uvunjaji wa maadili wa wazi namna hii, wala ukafikiriwa kuwa utatoa sheria itakayotoa suluhisho linalofananishwa na kansa.

Inasikitisha kwamba baadhi ya watu ambao wanakiri kuwa Uislamu ni dini ya uadilifu, bado wanashikilia mtazamo huu. Ikiwa 'sheria moja nyeusi' itapachikwa kwenye Uislamu na ikakubaliwa kuwa ni kansa, hakuwezi kuwa na kizuizi cha maana cha kuzuia sheria nyingine 'za kikatili' kuitwa tetenasi, kifua kikuu, polio n.k.

Madai haya ni kinyume cha kanuni ya uadilifu ambayo ndio msingi mkuu wa sheria za Kiislamu.

Aidha, kama inawezekana kuondoa kansa kwa upasuaji mdogo. Je haitakuwa busara kuharakisha tiba na kumpa mgonjwa nafuu?

Hebu chukua mfano wa mwanamke anayekwenda kwa mwanaume kwa moyo na nia safi akijua ni mwenzi wake maishani, lakini ghafla mwanaume huyo anapoteza mapenzi naye. Ikiwa mwanaume atatumia vibaya madaraka yake, hampi talaka wala hataki kukaa naye kwa wema, kwa maneno ya Qur'ani anamning'iniza, sio kwa sababu anataka kuishi naye kama mkewe bali kwa nia ya kumzuia asitafute mume mwingine anayefaa, mwanamke huyu kwa hakika anataabishwa na kansa. Lakini kansa hii inaweza kuponyeshwa kirahisi kwa upasuaji, na baada ya upasuaji mgonjwa anatarajiwa kupona kabisa. Upasuaji huu unaweza kufanywa na jaji mwenye ujuzi tu.

Kama ilivyoelezwa awali, ni tatizo kubwa la jamii yetu kwamba baadhi ya waume wasio na huruma hukataa kutoa talaka na hivyo kufanya dhulma kubwa. Wanatumia dini kuhalalishia mienendo yao isiyokubalika kabisa. Wanaposema kuwa mwanamke avumilie kwa subira ukatili wao kama kansa isiyotibika kwa hakika wanalichafua jina la Uislamu.

Ingawa somo hili ni la kiufundi, hata hivyo tunataka kulijadili kwa kifupi ili kuondoa shaka ya watu waovu na kufafanua mafundisho ya Uislamu juu ya hili.

Kushindwa Kabisa Kufikia Maafikiano.

Baadhi ya hali za kushindwa kufikia maafikiano sio za kipekee kwenye masuala ya ndoa na talaka. Hutokea pia katika maeneo mengine pia, kama vile yanayohusiana na matatizo ya kifedha. Sasa hebu tuangalie jinsi Uislamu ulivyoshughulikia mikwamo katika maeneo haya. Je umeiondoa mikwamo hii au umeikubali kama hali zisizotibika?

Jaalia watu wawili, kwa kupitia mirathi au njia nyingine wanatokea kumiliki mali isiyogawanyika kama vile almasi, pete au gari na hawako tayari kutumia mali hiyo pamoja au kwa zamu. Pia kila mmoja wao hayuko tayari kuuza sehemu yake kwa huyu mwenzake. Pia hawakubaliani juu ya namna nyingine ya kuitumia mali hiyo. Mali hiyo inakaa bila kutumiwa, kwa sababu ni dhahiri hakuna yeyote kati yao

anayeweza kuitumia bila idhini ya mwenzake. Nini kifanyike katika hali hiyo. Je tatizo hilo libakie hivyo bila kutatuliwa na mali ibaki bila kutumiwa? Je Uislamu umetafuta suluhisho la utata huu?

Ukweli ni kuwa Uislamu hauchukulii suala hili kuwa lisiloweza kutanzuliwa. Haukiri kuwa haki ya kumiliki inaweza kuzuia kutumiwa kwa mali yoyote. Unaziruhusu mahakama za sheria kuingilia kati na kuyaweka mambo sawa. Hata kama pande zinazohusika hazitaki suala hilo liamuliwe, bado mahakama inaweza kuamuru mali hiyo ikodishwe au iuzwe. Mapato yatakayopatikana yatagawiwa baina ya wamiliki, lakini mahakama inaweza kuchukua hatua kwa idhini au bila idhini yao.

Katika hali hizo, haki ya umiliki haizingatiwi kwa sababu ya kuhusika kwa kanuni nyingine, kanuni ya kuzuia kitu kukaa bila kutumika. Haki ya umiliki inapaswa kupuuzwa katika hali hii, kwa sababu inapaswa kuheshimiwa tu ikiwa haitasababisha hasara kabisa au kitu kukaa bila kutumiwa.

Jaalia watu wawili wanaolimiki almasi, jambia au kitu kinginecho. Hakuna aliye tayari kumuuzia mwenzake sehemu yake (gawio lake la mali) lakini wote wawili wanakubaliana kuikata na kila mtu kupata kipande (nusu). Ni wazi kuwa almasi, jambia au gari likikatwa vipande viwili huwa haiwezi kutumika tena na hupoteza thamani yake. Uislamu hauruhusu uharibifu huo.

Fakihi (mjuzi wa sheria za Kiislamu) mkubwa, Allamah Hilli, anasema kuwa mamlaka za kisheria hazipaswi kumruhusu yeyote kuchukua uamuzi kama huu. Ukweli kwamba wamiliki wa mali hiyo wamekubaliana juu ya uamuzi huu, hautazingatiwa wala kuheshimiwa katika hali hizi.

Mkingamo Wa Talaka.

Sasa hebu tuangalie nini kinapaswa kufanywa juu ya suala la talaka. Ikiwa mume hataki maelewano na hatekelezi majukumu yake yote au baadhi ya kifedha (matunzo), kimaadili kuishi naye kwa wema na jimai (ngono) kama ilivyoamrishwa na Uislamu na wakati huo huo hayuko tayari kumtaliki mkewe, je ni hatua gani ichukuliwe? Je kuna sababu inayotosheleza hapa kuiruhusu mamlaka ya kisheria kuingilia kati?

Maoni Ya Ayatullah Hilli.

Fakihi mkubwa wa zama hizi, Ayatullah Sheikh Husein Hilli wa Najaf Iraq, amelijadili suala hili katika tashifu (makala) yake iitwayo ‘Haki za unyumba’. Huu hapa ni mukhtasari wa maoni yake:

“Ndoa ni mkataba mtakatifu na wakati huo huo ni aina fulani ya ushirika (ubia) kati ya watu wawili ambao kila mmoja anawajibika kwa mwenzake, na ambao utekelezaji wa majukumu hayo huwasababishia furaha. Huu sio mwisho. Kwa kweli, mafanikio na furaha ya jamii nzima hutegemea mafanikio ya uhusiano wao.

Haki kuu za mke ni matunzo, unyumba na kuishi naye kwa wema. Ikiwa mume ataacha kutekeleza majukumu yake na pia atakataa kumtaliki mke wake, je mwanamke afanye nini na amwelekee vipi

mume wake? Hapa kuna njia mbili. Aidha mamlaka ya kisheria ya kiislamu iingilie kati na kuitangaza ndoa kuwa imevunjika au mke naye akatae kutekeleza majukumu yake.

Njia ya kwanza inaungwa mkono na Aya hizi za Qur'ani.

الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ ۖ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ

"Talaka inaweza kutolewa mara mbili; kisha mwanamke arejeshwe na kukaa naye kwa wema au aachiliwe aende kwa wema (*Suratul Baqarah, 2:229*).

Kwa maneno mengine, haki ya talaka na kutanguliwa kwake ni mara mbili tu. Baada ya hapo kuna njia mbili tu zinazobaki, ama kukaa na mke kwa wema au kumwacha kwa wema.

Katika *Suratul Baqarah* tena (2:232), Qur'ani inasema:

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ

"Mnapokuwa mmewataliki wake zenu, na wamemaliza eda zao, ama kaeni (warejeeni) nao kwa wema au waacheni kwa wema. Msiwashikilie kwa nguvu ili muwatese, hamuwarejei wala hamuwaachi.

Kutokana na Aya hizi, tunaweza kupata kanuni ya jumla. Mume anapaswa ama kumrejea mke wake na kutekeleza majukumu yake kikamilifu au kumwacha na kukata uhusiano wa unyumba.

Kwa mtazamo wa Uislamu, hakuna njia ya tatu. Maneno 'Msiwang'ang'anie kwa nguvu ili muwatese' yanakataa njia (suluhisho) ya tatu mbali na kuwarejea na kukaa nao kwa wema au kuwaacha kwa wema. Kwa maana ya kijumla zaidi, maneno haya yanajumlisha hali zote, kumtesa mwanamke kwa makusudi na kupuuzia haki na maslahi yake kwa kukataa kumtaliki.

Aya hizi zinaeleza wazi wazi suala la kubatilisha talaka na zinaweka wazi kuwa ubatilishaji wa talaka unapaswa kufanywa kwa nia njema ya kutaka kuendelea kuishi na mwanamke kwa wema kama mwenzi maishani na sio kwa nia ya kumtesa. Lakini kwa upana wake, Aya hizi hazizungumzi suala hili tu. Zinaweka kanuni ya jumla kutumika katika haki za mke wakati wote na katika hali zote. Kama kanuni ya jumla, mume anapaswa kuchagua moja kati ya njia mbili katika maisha yake yote ya ndoa. Hakuna njia ya tatu.

Baadhi ya mafakihi, kwa makosa wamezibana Aya hizi. Wana maoni kuwa zinawahusu wale waume tu

wanaotaka kuzibatilisha talaka zao katika kipindi cha eda. Kwa kusema kweli mtazamo huu sio sahihi. Mbali na muktadha wa Aya hizi, Maimamu wa Ahlul Bait ambao maoni yao ni hukumu moja kwa moja, wamezitumia Aya hizi katika hali nyingine pia. Kwa mfano Imam Baqir (as.) amesema kuwa mume anayeapa kuwa hamtaki mke wake na kwa kufuatana na kiapo hicho akajitenga naye, ana njia mbili tu za kufanya baada ya kipindi cha miezi mine kuisha. Ama avunje kiapo chake na kutoa kafara kwa tabia yake isiyofaa au mara moja amtaliki mkewe, kwani Mwenyezi Mungu anasema;

فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ

"**Ama mrejeshe na kukaa naye kwa wema au muache kwa wema (*Suratul Baqara 2:229*).**

Katika tukio jingine ambapo mtu mmoja alikuwa amemteuwa mtu mwingine kupanga mahari na kufunga naye ndoa kwa niaba yake, lakini baadaye alikana kuwa hakuagiza hivyo, Imam Sadiq (a.s) alisema kuwa mwanamke angejichagulia mume mwingine. Mwanaume huyo atakapojua kuwa alikuwa amemteuwa mtu na kumpa madaraka ya kupanga mahari na kufunga ndoa kwa niaba yake lakini baadaye akakana, basi ni lazima atoe talaka ili moyo wake (dhamira) uwe safi, kwa kuwa Allah amesema; "**Ama kaa na mwanamke kwa wema au muache kwa wema**" Mifano hii inaonyesha kuwa Maimamu waliamini kuwa Aya hii ilikuwa ni kanuni ya jumla.

Na iwapo mume hatekelezi jukumu lake la unyumba wala hamtaki mke wake, mahakama ya kidini inapaswa kumwita na kumtaka atoe talaka. Akikataa, mahakama yenyewe inaweza kutangaza kuwa ndoa imevunjika. Kwa mujibu wa hadith, Abu Basir amesimulia kuwa Imam Sadiq (a.s) alisema: "Ikiwa mume hamtunzi mke wake ni jukumu la mahakama kuvunja ndoa yao, kwa kulazimisha talaka." Hii kwa kifupi ni maoni ya fakihi wa cheo cha juu wa zama hizi. Anayetaka kujua undani wake asome kitabu kiitwacho '*HuququzZawjiyyah'* ambacho kina maelezo marefu ya mwanazuoni huyu.

Kama ulivyoona, Aya, "**Ama kaa naye kwa wema au muache kwa wema**' ni kanuni ambayo Uislamu umeitumia kuwajibisha haki za mke. Kwa mujibu wa kanuni hii na amri kali iliyomo katika sentensi msiwarejeshe ili kuwadhuru', Uislamu hautaki mwanaume yeyote mwovu kuyatumia madaraka yake vibaya na kumbana mwanamke asiolowe na mtu mwingine.

Mbali na hoja hizo zilizonukuliwa kutoka kwenye makala ya 'Haki za Unyumba', kuna hoja nyingine pia ambazo zinaunga mkono mtazamo kuwa Aya "**Ama kaa naye kwa wema au muache kwa wema**' kwa mtazamo wa Uislamu ni kanuni ya jumla inayohusu haki zote za mke. Kwa kadri mtu anavyozitazama pande mbali mbali za kanuni hii, ndivyo anavyozidi kuutambua ubora wa mafundisho ya Uislamu.

Katika kitabu, *alKafi*, Jalada la tano, Imam Sadiq (a.s) ameripotiwa kusema kuwa mtu anapotaka kumuoa mwanamke anatakiwa asema; "Ninakiri kiapo kilichochukuliwa na Allah'

“Ama Kaa Naye Kwa Wema Au Muache Kwa Wema’

Qur’ani Tukufu inasema;

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

“Vipi mnaweza kunyang’anya mahari (mliyowapa) na hali mmeshaingiliana nao, na wamechukua kwenu ahadi thabiti (ya kuwalipa mahari kamili) (*Suratul Nisaa*, 4:21).

Wafasiri wa Qur’ani, wote Shia na Sunni wanakubali kuwa hapa **‘ahadi thabiti’** inazungumziwa Aya, **“Ama kaa naye kwa wema au muache kwa wema’.** Hii ndio ahadi ambayo Imam Sadiq (a.s) aliimaanisha alipowataka watu kuikubali ahadi ya Allah wakati wa ndoa.

Vyanzo vyote vya Kishia na Kisunni vinaripoti kuwa katika Hija ya mwisho Mtukufu Mtume alisema; “Muogopeni Allah juu ya wanawake kwani hiyo ni dhamana ya Allah, na mmeruhusiwa kustarehe nao kwa neno lake.”

Mwanahistoria maarufu na mwanatheolojia Ibn alAthir anaandika kuwa ‘neno la Allah’ katika kauli hii ya Mtume linamaanisha Aya ya Qur’ani; **“Ama kaa naye kwa wema au muache kwa wema’ Maoni ya Sheikh Tusi.**

Sheikh Tusi akitoa maoni yake juu ya suala la kukosa nguvu za kiume (uhanithi), anasema kuwa baada ya kuthibitika kuwa mume ni hajiwezi (kiunyumba), mke ana hiari ya kuvunja ndoa. Anasema kuwa mafakihi wote wamekubaliana juu ya hili na kwa kutetea hoja yao wanatumia Aya **“Ama kaa naye kwa wema au muache kwa wema’** Mwanaume huyu, kwa vile hana uwezo wa kutekeleza jukumu lake la unyumba, hawezi kukaa na mke wake kwa wema, hivyo anapaswa kumwacha.

Maoni yote yaliyonukuliwa hapo juu, yanathibitisha kuwa Uislamu haumruhusu mwanaume yeyote kuitumia haki yake ya talaka vibaya na kumweka mke wake kama mfungwa. Hata hivyo, ifahamike kuwa si kila jaji ana ujuzi wa kutosha kuingilia masuala haya. Uislamu umeweka vigezo vigumu sana vya mtu kuwa kadhi.

Inafaa pia ieleweke kuwa talaka zinazotolewa na jaji zinatarajiwa kuwa chache sana, kwani Uislamu unapenda familia zidumu kwa kadri inavyowezekana, Uislamu hauwezi kuruhusu talaka ichukue sura kama ile ya Ulaya na Marekani, mambo tunayoyasoma kila siku kwenye magazeti. Kwa mfano mwanamke mmoja alidai talaka kwa kuwa mume wake hakuipenda filamu ambayo yeye alikuwa anaipenda. Mwanamke mwingine alitaka talaka kwa kuwa mume wake hakumbusu mbwa wake kipenzi, vijisababu vingine vingi vya ovyo ambavyo ni vituko vinaripotiwa kila siku. Vyote hivi vinaashiria kuporomoka kwa ubinadamu.

Katika sura hii, tumejadili nadharia tano za talaka kwa mtiririko huu:

1. Haifai kuwepo kwa vizuizi vya kimaadili na kijamii vya talaka.

2. Ndoa ni mkataba wa milele. Talaka inapaswa kupigwa marufuku kabisa (maoni ya kanisa Katoliki).

3. Ndoa inaweza kuvunjwa na mwanaume sio mwanamke.

4. Ndoa inaweza kuvunjwa na wote wawili, mume na mke lakini kwa masharti fulani. Taratibu za uvunjaji wake zinafanana bila kujali aliyeamua kuvunja ni mume au mke (maoni ya watetezi wa usawa wa haki).

5. Njia ya talaka iko wazi kwa wote mume na mke lakini taratibu zake ni tofauti (kutegemea ni nani, mume au mke, anayeamua kuvunja ndoa).

Kama tulivyosema hapo awali, Uislamu unaunga mkono nadharia ya mwisho. Kutokana na tuliyoyasema juu ya kutoa madaraka kwa mke ya kuvunja ndoa kama sharti la lazima na mkataba wa ndoa na uwezekano wa talaka ya kimahakama, ni dhahiri kuwa japo Uislamu hautambui kuwa mke ana haki ya asili ya talaka, lakini haujamfungia moja kwa moja mlango wake wa kutokea.

Suala la talaka ya kimahakama linaweza kujadiliwa zaidi, hasa kwa kurejea maoni ya mafakihi wa matapo mbali mbali ya sheria, lakini tunafikiri kuwa kwa matumizi na haja yetu ya sasa, hatuhitaji kwenda ndani zaidi.

Source URL: https://www.al-islam.org/node/23300